

REGÉK
A
MAGYAR ELŐ-IDŐBŐL

IRTA
KISFALUDY SÁNDOR

TEVAN-KIADÁS

THE UNIVERSITY OF

OF TORONTO

LIBRARY

R E G É K

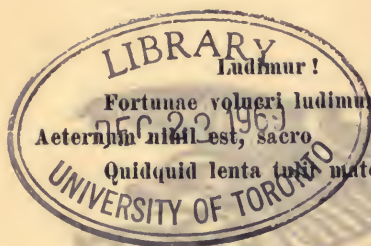
A

MAGYAR ELŐ-IDŐBŐL

TEVAN-KIADÁS

PH
3281
H56R4

HORAT.

ELŐSZÓ.

Különös, és tulajdon móddal érdekli a Régiség a gondolkodó, képzelő, és érző lelket : azért-e, hogy a Régiek valóban nagyobbak, erősebbek, és lelkesebbek, noha egyszerűs mind durvábbak, és szilajabbak is voltak, mintsem a Mostaniak ? — azért-e, hogy a mi távól vagyon az embertől, azt a képzelődés mindég szebbnek, jobbnak, és nagyobbak állítja ? — vagy azért-e, hogy a múlandóság képe, az annyi nemes tehetséggel bíró, hal-

hatatlanságot, és örökkévalóságot szomjuzó emberlelket bús érzeményekkel tölti? — miért? — egyenessen meg nem tudnám mondani; de az bizonyos, hogy a Régiség még a legdurvább embert is érdeklenni szokta; — s minden embert Hazájának régiségi inkább, mint sem a külföldiek. — Lelkemnek illy megihletése szülte, a földi bajak elől megszökhetett némelly órálmában, e jelenlévő Régieimet a Magyar Előidőből; minekutánna a sok háborúk által öszvezavarodott Világnak esatázó, zajos piacvezáról ősi fészkeembe, a Természet csendes kebelébe, a mezeli élet jól-tévő nyugalmaiba visszavonulván, itt, lakásom romantos körében, millyent sok jeles, és szép tájairól híres országokban jártomban-

keltemben is keveset találtam, — minekutánna itt szinte naponként látom a váromladékokat, mellyek minden erre utazónak szemeit, figyelmét, és képzelő erejét magokra vonnyák, és gondolatit s érzeményit természet szerint a hajdani időbe meríttik.

A Poézisnak ez a neme még mindég nagy dívatban vagyon minden csínossabb Nemzetnél, ki a Tudományokat, és szép Mesterségeket üzi. Érdekelheti is valóban az ilyen költemény, ha jól elsült, az olvasót, ki nyers, és erős Eleji eránt nem idegen ; és a Magyarot kiváltképpen, a ki Nemzetét, és Hazáját, mint a Francia, és Angoly a magáét, szeretni, és becsülni tudgya. S pedig talán van oka a Magyaroknak a hajdani Hunniát többre becsülni,

mint sem a mostanit? — ámbár hálá a Nemzetek Urának! a Magyar még csak most nyerte meg az ő legfőbb kincsét, mellyel Hazánk, midőn a Dicsőség legfőbb ponttyán tündöklött is a Nemzetek sorában, csak bírt is, nem is: értem a magyar nyelvet, mellynek uralkodó, törvényes nyelvnek kell lenni a Hazában, ha csak Hunniának sok elfajúltt fia, és leánya meg nem akar örökönörökké maradni — minden nagy, önmön maga által való, s létét fenntartó Nemzetnek megvetésre méltó, nevetséges majma; — melly szégyentől, gyaláztól, fertelemtől ójj meg minket Népek Nemzetek Istene! —

Millyenek legyenek Regéim érdemekre nézve, nem tudom. Kivánom, hogy jók, és a

célnak megfelelők legyenek, nem magam, hanem olvasó Hazámflal kedvekért, kiknek egy két üres órájokat örömet jól tölteném. — De ha csupán csak annyi érdek van is Regélmnek, hogy más nálamnál tehetősb Tudománykedvellőnek, vagy művelőnek útát mutat, és kedvet ad, a Poézis ezen nemében tökéletesebbet teremthetni, tehát már nem megvetendő jó szándékom.

Regéimnek foglalattya szomorú: azért-e, hogy a Magyar nemzeti természetéből szomorú? azért-e, hogy helyheztetése régen olyan már, hogy — Hunniának sok súlyos csapásai ólta, melyek közül csak a Mohácsi veszedelmet említtem, — a Nemzetnek minden örömet, javát, szerencsáját, dicsőségét örök bü-

nak gyászos ködgye fedi? — elég az, hogy a Magyar igen hajlandó a szomorúságra. Sőt még örömet, és vígságát is szomorú és bús hangokkal jelenti. Bizonysága ennek a nemzeti magyar táncznak többnyire kesergő melodiája; bizonyysága ennek a köznép énekeinek többnyire szomorú nótája. A Magyar felől igazán mondhatni, hogy — sírva tánczol.

Verseimnek neme felől azt mondom: a kinek tetszik, tartsa azokat verseknek; a kinek másként tetszik, tartsa azokat másnak, miáttam versképpen írtt Prózának. Póp azt mondgya: „Az a Poéta, ki szívemet ezer fájdalomra tudgya bírni; ki velem minden indulatot, mellyet költ, és ír, éreztetni tud; ki engem több mint bűbájos mesterséggel fel-

lobbant, és szívemet irgalommal és ijedelemmel szaggattya; ki engem a földről felkapván, a Levegőn által, valamikor s valahová tetszik, kénnye szerint elragad.“ S Póp, úgy vélem, jól mondgya. Azt tartom én is Poétának, a ki ezt cselekszi, — akár ritmikusokban, akár görög vagy római lábokon járó versekben, sőt ha csak Prózában is. — Kár azért külömbféle versnemmél élő Iróinknak egymás ellen, egymást gúnyolva kikelniük, — egymás lábát, módgyát, öltözetét rágalmazniok, holott az isteni Poézis szárnyain repülniök kellene! — A szép, nagy, elmés gondolatok; a szép, mély, magokkal ragadó érzemények; az eleven képzeletek; bájos rajzolatok; — s ezek a legszebb, legalkalma-

tossabb, leghathatóssabb szavakkal kifejezve, teszik ltéletem szerint a Poétát ; — valamint-hogy a Prózodiának legszorossabb szabásai szerint készült Hexameter, vagy akarmelly más vers, ugy szintén a bár százszor öszveharangozó Cadentia is, az előbb mondott tulajdonságok nélkül szükölködvén, — csak sorba rakott száraz szó, hideg, lelketlen vers maradhat. Oszszián mindég nagy Poéta marad, az ő gyalulatlan Czelta nyelvében, Dénis fennyen járó Hexametereiben, és Bacsányinak fellegező, magas hangú Prózájában ; s ott legnagyobb, a hol gondolati, s érzeményi leghatalmassabban érdeklik a lelket, és szívet.

Himfymet is e szerint kívánnám meglétetni azon kevesektől, kik Litterátori mun-

kájik által nem önnön híreket, neveket, hanem a Tudományoknak, és szép Mesterségeknek terjedéseket, és virágzásokat, következőképpen a Nemzetnek szerencsáját, és dicsőségét keresik, és szép elmebéli tehetségeik által meg is szerzik; — azon kevesektől, kik a való Szépet, Jót, Nagyot, Helyesset, Igazat megismérik, következőképpen részre nem hajló ítélletek nyomos, és tiszteletre méltó; — azon kevesektől, kiknek örök hálákkal tartozik a Magyar Nemzet azért, hogy a többi csínossabb Nemzetek szép példája szerint, ő is már szerte járhat Parnaszszus úttyain Szlittyá nyelvével, melly egyformán alkalmas a szélvészszel ordítani; a fergeteggel dörögni, csattogni; a sassal fellengezni; a

gerliczével nyögni ; a fülemlével zengedezni ;
— azon kevesektől, kiknek örök hála legyen
egész Nemzetemtől ! mert ha ők nem voltak,
és a Magyarokat nyelveknél fogva nem tar-
tották volna, tehát a már magából s minde-
néből kivásott, s a Földről már tünésének
indúltt Magyar Nemzet egy század múlva —
talán már csak hajdani nevéről, és tetteiről
fogna isméretes lenni, nem csak a Világon,
hanem — önnön Hazájában is. — Sümegen,
Szala-Vármegyében 1807.

Kisfaludi

KISFALUDY SÁNDOR.

CSOBÁNCZ.

1843

1844

1845

1846

1847

1848

1849

1850

Il crudo Amore

**Si pasce ben, ma non si sazia mai
Di lagrime, e dolore.**

GUARINI.

Ülly mellém a kandallóhoz,

Fel van szíttva melege ;

Csobáncz-várról, Édes-kedves,

Im ! halljad, egy agg rege : —

Múlt szüretkor Badacsonyon

Ezt Múzsámtól vettem én,

Egykor, midőn magam bolygék

A hegy szírtes tetején.

Sok történt ott, a mióta
 E pompás hegy földgyébe
 Szőlő s gyümölcs ültetődvén
 A Vadonnak helyébe,
 Esztendőnként sok Úri nép
 Gyül oda a szüretre: —
 László- s Rózsa szerelmek-ís
 Ott kelt e bús esetre.

C S O B Á N C Z.

„Szép, jó, s vitéz volt a Kedves,

Nem csak Vasban, Szalában

Volt legelső, — nem volt mássa

Mátyás Birodalmában ;

Termetének annyi éke

Nem volt minden kelleme ;

Bő értéke, híres neme

Nem volt minden érdeme :

Fellengező, erős lélek,
Éles, mély tűz-értelem,
Nemes, bátor, igaz, nagy szív,
Lángoló hív szerelem
Voltak azon tulajdoni,
Mellyek Őtet szememben
Egygyetlenné — s örökkössé
Tevék az én szívemben.

Itt ült velem legutólszor,
Engem általölelve, —
Hű szerelme szerelmemnek
Teljesen megfelelő: —
Születt vala itt akkor is:
A Balaton háborgott —
Zúgott a hegy a nagy szélben,
Haj! és szívünk csikorgott! —“

„Isten-hozzád, Rózsa lelkem !

Megyek, úgymond, Budára ;

S kikeletre Bátorryal

Onnan Török nyakára.

Teli, hallom, Vitézekkel

Immár Mátyás Udvara,

S én ne mennék ? — a ki nem megy,

Nem Nemes, nem — Magyar a.

Ha az Isten szerencsét ad,

Viszszahozom szívemet,

S borostyánnal koszorúzva

Viszlek haza Hölgyemet.

Szigligetben fogunk élni,

Szerelmünkben boldogok,

Hol fészkünből kirepülni

Eggy könnyen majd nem fogok.

De ha az Úr olly sorsot vet,

Hogy Szentgyörgyi eggy fia

Vérét ontsa — értted foly az,

Édes Haza, Hunnia! —

Akkor Rózsám, Gyulafy-faj,

Kesergvén a Mátkáért,

Vigasztaljon a gondolat:

Szép halni a Hazáért!

„Imígy szóllott, súlyos kardgyát

Oldalára övedzvén;

Megdermedve — zúzott szívvel —

Magam kívül valék én:

S elszakadott kebelemtől! —

S elment a vad Törökre! —

De fülánkja szerelmének

Benn e szívben örökre! —

Oda van Ő! — felgyilkolva

Örömei éltemnek ;

E nagy Világ semmit többé

Nem adhat már szívemnek !

Oda van Ő! — utánna, haj!

Haszontalan sóhajtok ;

Oda van Ő! — legyek én is !

Egyebet nem óhajtok.“

*

Badacsonnak szürettyében,

A hegy felső felében,

Hol nehezen fogamszik már

Szöllő a szirt keblében ;

Alatta egy vén Dlónak,

Senkitől se láttatva,

Egy legördültt ormon ülve,

Csak rigóktól hallhatva,

Imígy zengé, elmerülve

Tengerében kinnyának,

Szíve gyászos történetét

Egyedül csak magának,

Szegény Rózsa, — Balatonra

Meresztvén-le szemeit,

S fuldokolva nyeldegelvén —

Sűrűn omló könnyeit.

A szép Rózsa! Gyulafynak

Dicsőséges Leánya,

S a ki Őtet csak ismerte,

Minden férjfi Bálvánnya:

A millyen szép, és kellemes,

Olly felséges, kegyes, jó, —

Dunán s Tiszán innen és túl,

Nem volt hozzá hasonló.

Bő, víg, s népes volt Badacon

Az akkori szüretben :

Mozgott, hangzott az egész hegy

Fenn és alatt, kinn és benn.

Urai és Aszszonysági

Veszprim-Somogy-Szalának,

Ifjai és Leányai

Mindnyájan ott valának.

Durrogtanak a mozsarak,

Hogy a bércek ropogtak,

Kongtak a még üres hordók,

Az ostorok pattogtak ; —

Harsogtak a tárogatók,

A hegedük zengének,

Szóllt a duda, tapsolt a táncz,

S a sarkantyúk pengének.

De mind erre a bús Rózsa

Örömrre nem gerjede ;

Mint a féreg-martta rózsa

Lankada és csüggede ;

Se nem látott, se nem hallott

Keservénél egyebet ; —

Se nem érzett, se nem tudott —

Keservénél egyebet :

Mert Lászlója, ki Mátyásnak

Dladalmas hadával

Dicsőséget ment aratni

Pogány-földön kardgyával,

S Mátyás halál-seregében

Harczolt Kenyér-Mezején,

Sebet s ntöbb halált nyere

Azon nyárnak elején.

Éppen, midőn kalangyákban
 Feküdt még a gabona,
 Akkor jöve a táborból
 Csobánczra egy Katona :
 „Szentgyörgyitől jövök, úgymond,
 Az Ő árva szolgálja, —
 Hol van Rózsa, a Kisaszszony? —
 Szegény Uram Mátkája? —
 Óh Kisaszszony ! Kegyelmednek
 Szomorú hirt hozok én :
 László Úrfi, kedves Uram,
 Meghalt Kenyér-Mezején !
 Farkas előbb oda lett már,
 Kit innen vitt magával ;
 • Farkas után én gondoltam
 Sárkány paripájával.“

„Meg kell halnom — credgy, mondá,

Ledülve eggy dultt sánczra,

Mikor s mint lett haláloamat

Vidd Mátkámnak Csobánczra.

Emlékezzék-meg én rólam,

Az ő holttig hívéröl; —

De miáttam le ne mondgyon

Az életnek kedvéröl.

Legkedvessebb Barátomat

Válaszsa Ő férjének —

Boldogítsa Varjas Andrást

Szerehnével szívének! —“

„Imigy szóllott — írni akart,

De jobb keze nem vala! —

S ugyan az nap, Pünkösöd-kedden,

S ugyan ottan — meghala!“

Illy fenével kínzá Rózsát

E Katona-jövevény ; —

Óh iszonyú rút esalárdság !

Pokol-fontfa szövevény ! —

Az egész hír költemény volt ;

Varjas András koholta,

S Orbán Deák, a ki Rózsát

Ezen hírrel gyilkolta.

Varjasnak már rég fájt foga

Csobánczra és kincsére,

S fejét sokat törte abban,

Mint ejthetné kezére ;

Ezer tört és lépet vetett,

Hogy megfogja madarát ;

De bár mit tett, nem volt haszna, —

S csikorgatta agyarát.

Hogy Szentgyörgyi táborba ment —

Hah! mint örült annak ez;

Reménylén, hogy a csatákban

Vagy Szentgyörgyi oda vesz;

Vagy hogy Rózsa elfelejti

Távollévő Mátkáját,

S utóbb még is néki adgya

Szüzessége pártáját.

De élt a még; megtartá Őt

Az Igazat védő Ég;

S élt keblében hív szerelme, —

Sőt az-ólta nőtt az még.

S lefizetvén Hazájának

A tartozott oltalmat,

Jönni készült, Mátkájától

Megkérni a jutalmat.

Se Rózsa nem felejté-el,

A mit ígért Hívének ;

S távolléte kétszerezte

Lángját égő szívének.

Kosarat nyert, a ki kérte :

Halápy, és Hagymásy,

Török, Pethő, Kanisay,

Poky, Érsek, s Szilvásy.

Úgy cselekszik a távollét

A szerető szívekkel,

Valamint a szél fúvalma

A lángoló tüzekkel :

Ha csak kicsiny s gyenge a láng,

A szél mindgyárt elfojtja ;

De ha már elharapozott,

Azt még inkább felbojtja.

Imígy látván flistbe menni

Varjas minden reményét,

Megcsengette körmöczikkel

Jól megtöltött erszénnyét :

„Orbán ! úgymond ez Ördöghez)

Jutalomúl ezt veszed,

Ha hogy nékem te Csobánczot,

És Rózsát megszerezed ?

Dárday, hogy ő Húgait

A jószágból kitudád,

Melly az ő Nagyannyoké volt,

Nem de két száz sárgát ad ? —

Ebben itt két annyi vagyon —

Sajátod az órában,

Mellyben Varjas lefekteti

Rózsát nyoszolyájában.“

S poharak közt így végzének :

Közösülés ne legyen

A Mátkák közt, — tudósítást

Eggy a mástól ne vegyen ;

S ntóbb László elvesztéről

Bizonyos hír terjedgyen,

Úgy, hogy erről kételkedni

Akárki is feledgyen.

S úgy lett. — Orbán, a Sátánfi,

A dolgot jól intézte ;

Hogy Rózsát, mint elnyertt konczot,

Varjas immár úgy nézte.

Varjasnak eggy Czimborássa,

Ki Lászlóról halált írt

A táborból, hitelessé

Tevé ama költött hírt.

Holttnak tartá László Úrfit

Rózsa s minden atyafi;

Megkönnyezé derék Vejét

Még maga is Gyulafy.

Sőt Tihanyban Requiem is

Tartatott már érette.

Ott volt Varjas, és Deákja,

A két Ördög, — s nevette.

De ez által dolgát Varjas

Nem csak jobbra nem tette;

Hanem minden reménységét

Egyszerre elvesztette.

S kétségbe esvén, hogy valaha

Megfoghatná madarát,

Dúlt, fúlt, ivott, káromkodott.

S csikorgatta agyarást.

Óh, de Csobáncz bezzeg hangzott!

Rózsa szíve jajjától:

Lászlót! Lászlót! kért ő szegény!

A vár minden falától.

Mérték nélkül volt keserve

Haját, keblét szaggatta;

Földhez sujtott reményeit

Éjjel nappal síratta.

Látván ezt az ősz Gyulafy,

Vigasztalta, kérlelte,

Dorgálta is Gerliczét,

Óh! — mert igen szívellte.

De a lelkét vesztett szívnek,

E föld már nem adott irt.

Vajh! mért kellett elhinnie

Ama gyilkos, hamis hirt!

Mint Őszszel a lilium-szál,
 Szemlátomást hervadott;
 Tüze elhunyt — lelke alélt —
 Már könnye is apadott.
 Ez utolsó szüret után,
 Már csak alig élhete;
 Pedig László Budán volt már —
 S Mátkájához siet.

 Budán volt már a Király is,
 Az Országnak Nagygyával,
 S diadalmit ünnepelte
 Bajnokinak javával.
 A mulatság- s vigasságnak
 Budán nem volt szünete;
 De Lászlót ez nem ingerlé —
 Mátkájához siet.

Mert, hogy rég nem hallá hírét,

Se nem vette levelét

Mindég sziveltt Mátkájának —

Borzogatta kebelét.

Tarsolyában sok gyöngy vala

Mátkájának számára ;

Örült, midőn elképzelé,

Mint illik majd nyakára.

Nagy-Vásonyig Kinizsyvel,

És többekkel utazott ;

De kiszttetvén Csobáncz felé —

Nem veszteglett soká ott.

Napnyugodttkor indúlt onnan

Lovászszával magával,

Farkassal, ki minden sorsot

Egygyütt viselt Urával.

Késő őszen volt ez a nap ;

Már mindenütt elkele

Márton ludgya ; a Bakonynak

Már lehullott levele.

Hideg szél fújt Észak felől —

Repült a ló serénnyé ;

De kedvezve világított

A már tellő Hold fényre.

„Rózsa ! Rózsa ! közel vagyok —

Ha hogy hívem maradtál,

S megtartottad, a mit nékem

Badacsonyon fogadtál ? —

Szigligetben fogunk élni,

Szerelmünkben boldogok ;

Hol fészünk ből kirepülni

Eggy könnyen már nem fogok.“

Ezt gondolá s több effélét

László Úrft magába,

S nyargalt — nyargalt, hogy szikrát hányt

A száguldó ló lába.

Estve későn volt az immár,

Hogy ki-ért a tisztára, —

Felpillantott, és rá-ismért

Csobáncz-Várnak fokára.

Itt megtoppant paripája,

És eggy nagyot horkantott ;

Mert éppen eggy nyúl az úton

Ott keresztül illantott.

De sarkantyút adván László

Ágaskodó lovának, —

Most még annál sebesebben

Nyargalt Csobáncz Várának.

Tovább jutván, — a sziklák közt
Ott egy bagoly huhogott ;
Borzadozott Szentgyörgyi ott,
S bátor szíve dobogott :
Mert tudta még dajkájától,
Hogy semmi jót nem jelent,
A mit most hall, — s imént látott ;
De a Bajnok — tovább ment.

Továbbá, hogy oda jutott
A hegy gyöpös allyába,
A honnan felkanyarodik
Az út Csobáncz várába :
Szomorúan hallott kongni
A Várban egy harangot, —
„Mit jelent ez ? —“ Az erős szél
El-elkapta a hangot.

„Úr! lassan ! (monda Farkas,) —

Én itt nem jól érzek? —

Tórba megyünk — a faluban

Valakit megkérdezek? —“

S egy paraszt jött éppen szemközt,

S László imilly kérdést tőn:

„Földi ! minek szól e harang?“

Válasz erre, jaj ! — ez lőn:

„Dicsértessék az Úr-Isten !

Kisaszszonyunk vívódik

Tegnap-ólta a halállal —

Mondgyák, szörnyen kinlódik !

Bár az Isten megtartaná !

Mert igen szép, s igen jó ;

Régen beteg, — lelkéért ez

A harmadik harang-szó.“

S mintha ezer kardot döftek

Volna László 'szívébe,

Elbődüle ; — minden vére

Viszsa szaladtt keblébe ; —

S mint a nyíl a várban termett, —

Lova eldült alatta ;

De haj ! Rózsát László elől —

A halál elragadta.

TÁTIKA

Come il gelo à le piante, à i flor l' arsura,
La grandine à le spiche, à i semi il verme,
La reti à i cervi, ed à gli angelli il visco,
Così nemico à l' huomo fù sempre Amore.
E chi foco chiamollo, intese molto
La sua natura perfida, et malvagia.

GUARINI.

Négy fal közé zárt a télnek

Szele, hava, hidege :

Kedveltt, tiszteltt Barátom, Nagy !

Im ! halljad, egygy agg Rege :

Tátika — most csak omladék,

S vércse-lakta váráról,

S két fiatal magyar szívnek

Szerencsétlen sorsáról.

Héj Barátom ! akkor is volt,
Valamint most, rossz ember,
Embertársa lehelletét

Irigylő, és dúló szer ;
Ember, kinek szíve pokol,
Nyelve éles tüzes kés,
Vére méreg, lelke ördög,

Mindentűt tőr, ás és vés ;

Ki mérgével felzavarja

A boldogság forrásit,

S vad átkokká változtattya

A jó Isten-áldásit :

Maszlágokká a rózsákat

Igy teszi a mérges pók ; —

Halállá az édes álmat

Igy teszik a skorpiók.

ELSŐ ÉNEK.

Késő Ősz volt, — Márton napja,

Eggy szomorú őszi nap ;

Hamvas felhők között bujkált

A melegét veszített Nap :

Szomorú volt a Természet,

Barna a letarolt Föld ;

Csak a mezőn volt remény-szín,

Csak a vetés volt még zöld.

A Bakonynak rengetege —

Tenger erdő s végtelen,

Komor barna hullámokban

Fekvék helyén dísztelen:

Az ősz száraz lehellete

Megfosztotta a fákat

A levéltől, s eledeltől

A ménest és gulyákat.

Tátika, mint egy korona,

Feltéve a tetőre,

Büszkén állott s nézett alá

A Földre és időre:

Változott ez évek-ólta

Körülötte alatta;

De a Várnak nem árthatott —

A Tatár se bántotta.

Szánthó Gáspár Özvegygye volt

Ki a várban parancsolt,

S Hermán Deák, a ki abban

Ügyész, gazda — minden volt,

Czudar Judith, a szép Özvegy

Ezen nap nem volt otthon;

Deákjával Hagymásynál

Vígadozott Szent-Gróthon.

Vendégség volt Hagymásynál,

Kinek nagy volt értéke;

Öszvegyüle ekkor nála

Szala egész vidéke.

Oda méne az Özvegy is,

Azt gondolván magába,

Hogy megkerített tán valakit

Megúntt özvegy ágyába.

Manzi volt csak maga otthon,

Gáspár lelkes magzattya,

Első kedves Felesége

Képe, szíve, rajzattya ;

Remekje a Természetnek,

Szíve-lelke- s testében,

S örökösse jó Attyának,

Jószágnak felében.

Mert vala még egy Öttse-is,

Flja Mostohájának,

Kl másik Félörökösse

Vala Gáspár javának ;

Haj ! de egy mákszemmel se birt

Magyar emberségéből, —

Kores volt, szóval : az Annyának

Hermánt-öleléséből.

A szép Manczi volt csak otthon, —

S fekete gyász éltében,

Ablakára könyökölve,

Feje a jobb kezében,

Szem-meredve néz vala le

A világba s időbe,

A múltba, és jövődöbe,

És a jelenlövöbe :

A Sors dölö fergetege

Legmürgessebb dühébe

Ment-el virág-élte felett,

S mordül csapott szívébe :

Mint a féreg a bimbóban,

Úgy ült s rágott keblében

Két szomorú emlékezet —

S hervadt virág-évében :

Valóban bal történetek!

Egygyike-is nyomhatta

Annyira, hogy gyenge szíve

Elszakúlyon alatta;

Egygyütt pedig ily eseték,

Olly terhek a szíveken,

Hogy se az Ész, se az idő

Nem segíthet ezeken:

Éppen ma két esztendeje,

Hogy a dicső Öreget,

Ki éltében gyakran vive

A Törökre sereget,

Édes Attyát Anyja mellé

Letevék a kriptába;

S ő itt maradt — a halálnál

Roszszaabb sorsnak márkába.

Borzadozva látta most is, —

Hogy rángotta idegét, —

Szürke s fejér Barátoknak,

És Papoknak seregét ;

Borzadozva hallá zengni

Búcsúztató énekét,

És zokogni a szíveket,

Ifjakét, és Vénekét.

„Mért, óh mért, óh édes Nemzöm !“

(Igy sohajtott magába)

„Mért nem vittél-el magaddal

A nyugalom karjába ! —

Mért nem vittél-el magaddal

E veszélyes szélvészből,

Hol, ha rá-kél, nem jön segéd,

Se szívből, haj, sem Észből !

A nyomorúltt emberi szív,
 Ki mindenre megindul,
 Csak, ha egyszer verni megszűnt —
 A mélyl setét síron túl —
 Ott nyugszik-meg — ott nem érez,
 Ott nem gyűlöl, nem szeret: —
 Jöjj, óh halál, jöjj kaszáddal,
 Melly mindennek véget vet!“
 S éppen ma két esztendejé:
 Hogy a sírnak felette,
 Melly attyát és jó napjait
 Örök éjbe temette,
 Egy rózsaszin remény-vlrag
 Látszott nyilni szívének,
 Melly eggy egész Édent ígért
 Hátra lévő éltének.

Tudniillik : Rezy Sándort, —

A ki gyermek-korában

Játszó-társa vala néki,

Kedvelt szomszédságában, —

Ott látta-meg legelőször,

Már Legénnyé válttaban,

A halotti vendégek közt —

Édes Attya tórjában.

Rezy Bálint fíja volt ez,

Egygyetlen eggy magzattya,

És e híres Nemzetségnek

Legutólsó fajzattya.

Szánthó s Rezy jó szomszédok,

S jó barátok voltanak,

Mind a kettő nagy Hazán —

Egymás után haltanak.

Sándor Úrfi akkor jött-meg : *szöveg*

A Töröknek nyakáról ; *szöveg*

Egész Buda róla szóllott, *szöveg*

És nyertt borostryánnyaról : *szöveg*

Galambosnál ő volt egygyik, *szöveg*

Ki a Török markából *szöveg*

Zsigmond Királyt megmentette *szöveg*

Szégyen-halál torkából. *szöveg*

És azolta Zsigmond Király *szöveg*

Becsülte őt s szerette, *szöveg*

S mint élete megmentőjét *szöveg*

Kegyelmeikkel illette. *szöveg*

Látta őt a Királyné is, *szöveg*

Ama híres Bórbála, *szöveg*

S szeme benne egy Apollót, *szöveg*

S egy Herkulest találta. *szöveg*

Szép Aszszony volt a Királyné,

De gonosz, és fajtalan ;

Teste kényit töltögetni —

Ez volt dolga úntalan.

Vajh ! mért kellett ez Ifjúra,

Buja szemét vetnie !

Vajh ! mért kellett ez Ifjúnak

Buja szembe tűnnie !

Valamikor még a Pokol

Egy férjflat megfogott,

Egy szép, elnész, buja Aszszony,

S nem ördög volt eszköz ott :

Mert befonnya hálójába

A fiatal szíveket

A bujaság, ha kellemes,

Mint a pók a legyeket.

Az illy Asz zony (mért van illyen !)

A legnagyobb szörnyeteg :

Medvék között, hol legsűrűbb,

Legvadgyabb a rengeteg,

Nem veszthetsz olly drága kincset,

Mint a mellyet ez kicsal,

Óh férjfi-szív, életedből

Szédítettő bűbájával !

Sándor, s Manczi, gyermekek még,

Már egymáshoz hajlának,

S gyermek-szívek érzeményi

Szépen öszvehangzának.

Szerették már akkor egymást,

Minekelőtt kifejlett

Valóságok a bimbóból,

S az legény — ez leány lett.

De meglátván mostan éggymást

Az életnek nyíltában,

A szív- s lélek viráginak

Fejledező korában :

Midőn a szív kívánni

Az Ifjúság keblében

Ébredveznek, gyúladoznak,

A szerelem évében : —

Látván Sándor a szép Szüzet

Pompájában testének,

Lelke szelid felségében,

S jóságában szívének ;

Látván Manczi a szép Legényt

Magyar lelkeségében,

A jó embert, deli Vitézt

Erejében, tűzében.

Világos lőn lelkeikben,
 S keblek méllyen érzette,
 Hogy a két szív, két valóság
 Egymást igen szerette;
 S minden a nagy Természetben
 Fennyen hangzá nékik,
 Hogy egymással öszveillők,
 S egymásé kell lenniük.

 S Gáspár hideg tetemének,
 És sirjának felette,
 Zokogva még a két jó szív,
 Már egymást' eljegyzette:
 Ezen élet tengerében
 Öszvefogva evezni;
 A Sors mérgét és kegyelmét
 Ketté osztva érezni.

A boldogultt két Öreg is

Hogy szívek még dobogott,

És az arany billikomban

Ó Somlai csillogott,

Öszveülvén, s öszvehordván

Harczaik egy rakásra, —

Köny gördülve agg szemekből,

Igy köszöntek egymásra:

„Adgya Isten, hogy a Magyarot

A Félvilág urallja! —

S vérrel szerzett szabadsága

Soha kárát ne vallya! —

Adgya Isten, Barátságunk

Halálunkig állhasson, —

S reménnyel töltt gyermekinkből

Egy boldog Pár válhasson!”

De Sándor, kit Borbálának

Vétkes unszolására,

Zsigmond Király magához hitt —

Önnön gyalázattyára, —

Sándor, kinek a Diesőség,

Tábor, és harcz kedves lett,

Kis időre (mint reményle)

Mátkájától búcsút vett.

Sándor ! Sándor ! mit miveltél ?

Ide hagytad Mátkádat !

Jaj, jaj néked ! — nem ismérted

Kigyót rejtett pályádat ! —

Elment, haj ! és midőn a Szűz

Várva várta ölébe,

Sándor helyett, eggy levélben

E menyő jött kezébe :

„Vannak olyan perczenetek,

Az embernek életében,

A mellyekben setét leszzen

Fejében és szívében ;

S a múltt idő örömei

Mind a Földhez sújtatnak,

S a jövőndő reményei

Mind a porba tiprattnak :

Hogy átkozza születését,

Átkozza az életet ; —

Néha maga, néha a sors

Hozza a bal esetet ! —

Vannak ilyen perczenetek !

Boldog, a kit kedvellén

Az Ég, megment ilyenektől —

Boldogtalan vagyok én !

Alig valék még kezdetén
 Veszedelmes pályámnak,
 S egy szörnyeteg, Királynéja
 Haj! szánandó Hazámnak,
 Tört vetett-ki, millyent eddig
 Ártatlan nem ismértem,
 S fogva valék, elkábultt én,
 Mire magamhoz tértem!

 Nem volt benne Irgalmasság
 A vad Istentelenben;
 Úgy tett vélem Eggyűgyűvel,
 Mint a kígyó Édenben!
 Buja vérré varázsolta
 Szűzességét keblémnek,
 S ellátta életemről
 Idvességét szívemnek!

Virtus ! Virtus ! imádtalak,

A mióta érzettem,

Hogy mennyei rokonság vagy,

S ösvényedet követtem ;

Nem szánttszándék, nem Természet —

Sorsom ragadtt magával,

Kivül belől ostromolván

Elrántott bal karjával.

Akár tudnám jó szívednek

Még megnyerni kegyelmét ;

Akár soha sem bocsátnád

Szíved szörnyű sérelmét ; —

Igy is, ugy is szerencsétlen,

Visszaadom szavadat :

Add eggy másnak, érdemesbnek

Malaszttal töltt magadat !

Akkor, ha majd látni fogod

Eggy szerencsésb öléből

Ki szívedre méltóbb vala,

Boldogságod kebléből :

Milly hóhérom leszsz a vétek,

Mellyet, haj, elkövettem !

Hogy, nyomorúltt ! bár vétettem,

Még is híven szerettem ; —

Ha hallani s látni fogod,

Vétkem kínos bánattya

Keblem mlként gyötri, marja,

Fúrdallya, és szaggattya ; —

Elmém minden gondolattya,

Minden csepp vér eremben,

Mint leszsz ostor, gylkos, ördög

Szerencsétlen éltemben ; —

ként nem fog melegíteni
 Semmi remény sugára ;
 Miként nem leszs kebelemben
 A Pokolnak határa ; —
 Akkor, óh megbántott Angyal !
 Ha így leszek feldúlva, —
 Szánnymeg akkor, és bocsáss-meg !
 Meg leszs rajtam böszzúlva.
 Ha szívem majd kínyaiban
 Vérzik, habzik, csikorog ;
 De, hogy sorsát megérdemlé,
 A blünös még se morog ; —
 Ha életem gyökerei
 Mind el lesznek már éve ;
 De bús lelkem csontházából
 Még se leszs még kivéve ; —

Ha a halált imádom majd,

Hogy szánnyon-meg s vigyen-el ;

De nem szán-meg, de nem visz-el, —

S minden Hajnal élve lel ;

Akkor, óh megbántott Angyal !

Ha így leszek feldúlva —

Szánny-meg engem kárhozottat !

Meg léssz rajtam boszszúlva.”

*

Ki először a szerelmet

Tűznek lángnak nevezte,

Veszedelmes természetét

Jól ismérte, érezte.

A szív legszebb állapotja

Szüzessége, hívsége ;

E múlandó emberlétnek

Ez mennyei vérsége.

De semmi sines hatalmában

Az embernek egészszen ;

Idő, hely, és környülállás

Könnyen fordittást tészen ;

A felhő, melly reggelenként

Szép biborral van festve,

Benn rejti már a villámot,

Melly öldököl majd estve.

A szerelem kezében van

Sorsunk kulcsa e földön,

S véle Mennyet, vagy Poklot nyit, —

Kinek millyen sorsa lön :

Az idvesség kelyhét tartya,

S nyújtja nékülk jobbjaival,

Mérget nyújt, és kárhozatot

Veszedelmes baljával.

A bujaság poharában

A felső hab édes méz,

S ennél fogva ingerelvén,

Hozzá kap az ember-kéz.

De, haj! édes csak habja volt,

Már keserű az ital,

És sepreje epe's méreg, —

Mellytől a szív majd jajt vall.

Szörnyű csapás volt ez Manzi

Érzékeny szűz szívének,

Mint a villám szörnyen csapott

Gyökerébe óltének.

E két súlyos csapás mellé

Több bajak is jövének:

Az Özvegy és egész háza

Szegény ellen törének.

A rossz Aszszony irigylette

A Szüz annyi kellemét,

Dicsőített hírét, nevét,

Virtussát és érdemét ;

Irigylette az attyáról

Rá maradott értékét,

S becsületét rágalmazva

Járta Szala vidékét.

Látván, milyen bálvánnya ez

Minden Férj szívének :

Mint szeretik Őt az Ifjak,

Mint tisztelik a Vének ;

S mennél inkább kisebbbitti,

Annál nagyobb nevében, —

Dúlt, fült, s epét s mérget forralt

Hyénai mellyében.

Hermán Deák, a Cseh Pribék,

Az Özvegyhez kötözte

Ravasz róka-indulatit,

S Manczit színt úgy üldözte ;

Sőt ha mérget látott forrni

Aszszonyának szívében,

Ő még jobban keverte azt

Egy reménynek fejében.

S a dolog már annyira kelt,

Hogy Szánthónak Leánya,

A szép, jó, és gazdag Manczi,

Ezer szívnek Bálványa ;

Kiért annyian vetélkedtek

A Szittyal Hazában,

Szinte immár szolgáló lett

Önnön maga házában.

Valóban bal történetek

Egy Angyalnak életében !

Ablakára könyökölve,

Feje a jobb kezében,

Szem-meredve néz vala le

A Világba s időbe,

A múltba, és jövődőbe,

És a jelenlévőbe :

Setét köddel, könyesővel

Szívét mordul vonta-bé

A szerelem fergetege

S napfényt nem várt már többé

Szerelmének rózsanapja,

Mellynek az ő hajnala

Amnyi szépet s jót ígére —

Örökre leszáll vala.

Oda lett az örömfészek,
 Mellyet képző fejében
 A jövődő pókhálóján,
 Haj! de a sors mérgében,
 Ezer édes reményekből
 Rakott vala szívének, —
 És az élet terhére volt
 Lelkének és testének.
 Ezen élet szélvésziben
 Egyedül, elhagyattva
 Érzé magát, és nyugalmat
 Fenékből felforgattva;
 S lelke minden tehetségi,
 S ereji megakadtak,
 S élte minden fonalai
 Fájva ketté-szakadtak.

A szív első szerelmében

Illy rútúl megcsalódni ;

A szív első lángjainak

Imígy vissza csapódni ;

S ezen vlszszacsapott lángnak

El nem tudni oltódni, —

Illy sorssal, eggy gyenge szűznek,

Kín lehetett vívódni.

Imígy hervad keservében,

Mert a Sors letiporta,

Ostromolva ezer felől,

A Szűz Virtus gyakorta ;

Könnyekben és fájdalmakban

Húzza vonnya életét ;

Bú-köd fedl minden napja

Keletét és esetét ; —

Midőn nyilván, és kevélyen,

Tömjénekkal füstölve

A gonoszság és bujaság,

Jónak, szűznek klírtólve,

Örömeiktől környülvéve

Jár s ill egész életében, —

S a Virtust még kaczagja is

A Szerencse ölében.

Sokat szenvedtt szegény Manczi,

Szegény Sándor még többet :

Mert, sorsát megérdemleni,

Az inségbe nagy sulyt vet.

A Virtusnak tűz-próbája,

A szív meggyúltt szerelme :

Az az erős, kinek ebben

Nem történik sérelme.

Rezy Sándor, ki csak nem rég,

Még ártatlan korában

Török-dúló Oroszlány volt

A vérengző csatában ;

Kinek tüzes tekintete

A sorssal bajt vihatni

Látszott, s erős érez-termete

Éveket kiállhatni ;

Megesttén eliszonyodva,

Kiforgatva magából,

Mint az ebtől üldözött vad,

Haza szökött Budából ;

S kerülvén a nap-világot,

Vagy megvonúlt Várában,

Vagy Káin-ként bujdos vala

A Bakonynak vadgyában.

A hol ember soha se járt,

A mélyly setét völgyekben,

Hol a tölgyek vén odvában,

És a kőszirt-üregben

Görhes baglyok, s denevérek

Laktak s éhel vesztenek,

És a sovány moha közül

Száraz gyíkok néztenek ;

Ottan járt Ő, mint a lélek,

Csak csont és bőr az Ifjú,

Ki izmos volt, mint Herkulés,

De kit megett már a bú.

Ha a vadász meglátta Őt,

Keresztet hányt magára,

S hajborzadva fordult vissza —

S nézett a hív kutyára.

Ott csapongott — a múltt idő,

És jövődő fejében ;

A gyöttelelem s törödelem

Vétkét bánó szívében.

Tővisektől megszaggatva,

Vérébe és fagyába,

Éjfél után tére vissza

Gyakran néma várába.

Haszontalan szedegette

Elmúlt öröm-napjait,

Hogy szívében elaltatná

A jelenlét kínnyalt :

Az iszonyú külömbséget

Annál inkább sínlette,

Bal sorsának dühösségét

Annál inkább érzette.

Sokszor, ha egy Völgy öléből

Tátikára tekintett,

Ez a roppant szép Természet

Előtte kőhalom lett:

Melly súlyosan mellyén feküdt,

S nyomta, zúzta terhével,

S Manczi fenn ült dicsőségben,

Kit elvesztett vétkével.

S a múltt évből a száz meg száz

Bizonytalan szép remény,

Most mind annyi valóságos,

Gyilkos, dühös érzemény.

Fájdalmas meg nem nyerhetni

A szerelmet gyakorta;

De szerelmét elveszteni,

Fájdalmassabb százszorta.

A Rezy vár pusztán állott,

Mint egyg üres sas-fészek :

A szomszédság Ifjainak

Régen nem volt már részek

A bujdosó Birtokosnak

Magyar barátságában ; —

Pusztán állott a Bakonyban,

Mint a lélek urában.

Ki, ha néhol barátságot,

Vagy szerelmet sejt vala,

Futott — futott — mint a vad fut —

S csikorgott bal oldala.

Szíve ezer kínya között

Legmérgeşbben az fája,

Hogy vétkéért illy sors méltán

Következett reája.

Végtelen éj volt előtte —

Utánna is végtelen ;

Csak vétke volt, mint eggy mord váz,

Jelenése szüntelen,

Azt vélte, hogy tőle borzadt

A bagoly, ha huhogott, —

Azt vélte, hogy Őt vádolta

A varjú, ha károgott.

Gyakran egész éjtszakákat

Ált-csapongott, kerengett, —

S Tátikánál lelvén magát —

Ott a kövön fetrengett :

A Menyország kapuinál,

Hogy az néki zárva lett,

Bánattyában dühösködve —

Lucifer így fetrengett.

A szerelmet, Ifjúságot,

Minden kedvet, kényt s reményt,

A szerencsét, boldogságot,

S minden öröm-érzeményt,

Kiforgattva, és feldúlva —

Hajótörést szenvedve

Látta élte tengerében, —

És el vala szörnyedve

Szem-meredve tekintett-le

Ínsége örvényébe,

Mint egy Volkán hajborzasztó

Kiégett üregébe. —

Ha egy imilly pillantatban,

A szívbe, ki így érez,

Eggyvalaki kését döfl —

A gyilkos jóltévő leszsz.

Illyen inség volt élete —
 S jobb szerette gyötrelmét
 Még is, mint a gondolatot,
 Hogy elverje szerelmét.
 Csak elvesztett boldogsága
 Édes emlékezete
 Tartá benne még a lelket —
 Csak e volt még élete.

M Á S O D I K É N E K.

Későn estve tértek vissza

Az Özvegy és Deákja :

„Hah !“ (elkezdi amaz, s magát

A karszékbe levágja)

„Haszontalan mesterkedem,

Haszontalan vetem-ki

Mindenfelé horgaimat —

Nem harapja-meg senki.

Fel se veszi a Menyecs két

Sem Öreg, sem fiatal,

Sem boldog, sem boldogtalan,

Sem a Fő-rend, sem az al ;

Minden csak Ő-utánn' indul,

Mintha vinnék ördögök, —

Minden szív csak Ő-rá czéloz,

Magok is a vén dögök.

Minden csak Őt ndvarollya,

Mint egy Tündér-Ilonát ;

Minden szem csak Ő-rajt legel,

S a mi nincs is, azt is lát.

Nála nélkül, mint az árnyék,

Senki, semmi vagyok én ;

Ő ragyogó, sugárzó Nap —

Én csak félre-vetett szén.

Ha felvesz is, ha megtisztel,

S megbecsül is valaki, —

Hogy nem érttem, hanem értte

Történt, — nyilván adgya-ki:

Hogy a méreg szinte megesz

Néha boszszúságomban ; —

E teremtés, látom, gát leszsz

Minden boldogságomban.“

„Boszszonkodtam“ (ugymond Hermán)

„Én is minap Sümegen,

Hogy a Püspök végig menvén

A nagy vendég-seregen,

Azt mondotta : „Csorba a szám —

Nincs itt Kereszt-Leányom,

Szánthó Manczi, kit szegényt tán

A mostoha Anya nyom ?

Az Attya jó barátom volt,
 Közelvaló atyafi;
 Jó ember volt, derék Vitéz,
 És olly buzgó Hazafi,
 Hogy — csak ollyant kell kívánni;
 De nem tudom, ha látsz-e
 Sokat illyent Magyar Ország —
 Requiescat in pace!
 Ugy tajtékozott a gyűlölség
 A Hyéna szájából;
 S így bojtotta azt e róka
 Álnok, csalfa agyából.
 S eggy iszonyú vér-gondolat
 Támadtt annak fejében;
 Megrázta Őt — tovább még is
 Béfogadta szívében:

„Hermán !“ (így szól a Pribékhez)

„Szívem régen tiéd már ;

Fijam, tudod, általad él,

Szánthó nevét hordgya bár ?

Hallyad Hermán ! éltünk folytát

Régen öszekevertük ;

Ha ki nagy gát volt folytában —

Azt elmostuk, sepertük ?

De egy nagy gát, legnagyobb még,

Ha helyt-állhat ellenünk,

A magasról, hol most megyünk,

Rútul alá cseppenünk :

S a pompássan jártt folyamból

Csak egy büzhödtt mocsár leszsz

Kit kiszáraszt minden meleg,

S minden hideg jéggé tesz.

Hallyad Deák! — Úrrá teszlek —

Úrrá teszlek Cseh-poronty;

Kezem tied — s neved legyen

A fejemen viseltt konty;

De Manczinak — el kell veszni —

Hanem, Deák — okos légy? —

Mennyen az a koporsóba —

S te vélem oltárhoz mégy? —

Kapott ezen a rőt Pribék:

Nagy láz vala nékie,

Úrrá lenni, s nem, mint eddig,

Úr csak titkon lennie:

Noha oltár helyett néki,

Kit csömörig megúnt volt

A bűnökbe merültt Aszszony,

Szintugy koporsót gondolt.

Illy kígyókat nevelél te,

Jámbor Gáspár kebledben !

Nem volt elég, hogy megloptak,

Hogy megtéptek éltedben ;

Hogy a tiltott gyümöltsből is

Lakozának kertedben, —

Megferdeni kívántak még

Fenn maradott véredben !

Temérdek bűn megtorlott már

A rőt kalóz lelkében ;

E nagyot még hozzá adni —

Viszkett egész testében ;

Annál inkább, minthogy Őtet

Nagy remények biztatták,

S éltét fénnel környülvéve,

S felemelve mutatták.

Mind e mellett, ha forgatta,

Feje rútúl szédelygett :

Mert a dolog halálba járt —

S félszeg szíve émelygett ;

S tudván, hogy a gonosz Macza

Állhatatlan és hamis,

Ugy tökéllé, hogy mindenben

Része legyen annak is.

Manczi tehát halált mikor,

Miképpen, és hol vegyen,

Hogy halála csudálatos,

És hihető is legyen,

Törte, marta gonosz fejét,

Hogy az szinte dorombolt —

Mindaddig, hogy megőrlötte —

És a végzés imez volt :

Rozália Kápolnája

Legyen vesztének helye ;

És ideje a jövődő

Karácsonnak éjjele ;

Gyilkossa a holt Lázárnak,

Ki ott vala Remete,

Járó lelke, kit ember már

Kérdőre nem vehete.

A Kápolna Tátikától

Hét parittyá-dobásra,

Egy meredek szirten állott,

S egy mélly örvény-nyílásra

Ugy dülledtt-ki, hogy féltette,

Ki alúl fel tekintett,

Hogy legottan leroppanik —

Ha egy kis szél legyintett.

Jobb felől, a mélység felé,

Egy nagy Mester kezével

Kőből vágott Kereszt állott

Idvezítettök testével.

Bal felől, mély alázatban

Egy gömbölyű szikla-bolt,

Az ott termett szirtből vágva —

Remete-ház s lakás volt.

Szánthó Balás Felesége,

Szegény Gáspár szülője,

Döbröntel Rozália

Volt mind ennek szerzője.

És azolta Lázár volt ott

A harmadik Remete,

Kit a vidék Szentnek tartott,

Jámbor is volt élete.

De egyszerre, Mind Szent napján,

(Majd elért egy század-kort)

Az ő vadon hajlékában

Halva lelték a Jámbort,

Sokan ugyan azt regélték,

Hogy, halála után már,

Imitt amott még is látnák, —

S hogy többnyire éjjel jár.

S midőn e hír, szájról szájra,

S mindég nőttön-nötteben,

Körüljárta az egész tájt,

Utóbb egy Váz képében

Áll vala meg, — tudniillik:

Lázár ugyan meghalt már,

De a lelke éjjelenként

Sohajtvá és nyögve jár.

A Vár népe annyit tudott
 Utóbb már a lélekről,
 Hogy a Vidék meggyőződött
 Minden jelenésekről.
 Mihelyt szürkült, borzadozva
 Járt kiki a Bakonyban;
 Ha megzörrent a fa-levél,
 Megdöbbene — hogy ott van.
 Szívdobogva térítette,
 Tartván nyakon kapástól,
 Juhász, gulyás a marháját
 A Remete-lakástól.
 A Kápolna, mellyet eddig
 Feles nép megkeresett,
 Most már minden tisztelettől
 Tellyességgel elesett.

Ezen regét csak az Özvegy,

És a Deák kaczagták,

Mínthogy ők ezt, okok lévén,

Önnön magok faragták.

Kaczaghatták, — mert jól tudták :

A Remete már nem él ;

Nem élhet, mert — ők ölték-meg —

Akárki hol s mit beszéll.

Tudniillik : ez a Lázár

Uri nemből származott ;

Tudós, Bölcs, és Jámbor vala,

S titkon sok jót okozott.

Tanácsossa volt Gáspárnak

Mindennémű dolgában ;

S a köznépnek orvoslója

Lelki testi bajában.

Imigy jutván sok titokhoz,

Sok veszélyt elhárított;

S jóra intvén a jöltévő,

Sok rosszat megjobbitott.

Manczí sokat vala véle

Kissebb s nagyobb korában;

Szive s lelke olly angyali

Ott lett társaságában.

Tövis lett hát e jámbor is

A két gonosz szemében,

Mert, ha akart, gát lehetett

Vétkes éltek menttében:

S minthogy titkon, homályosan

Tőle meg is intettek,

Azt vélték, hogy mindent tud ő,

A miket elkövettek.

„Félre hát ez Apostollal!

Ott, a hol több bünös van“

Mond az Aszszony, „ott jobbittson,

Ott gyógyíttson — pokolban.“

S Pongrácz, az ő Czimborássok,

Ki hajdú volt a Várba,

Eggykor hátul eggy mirigy nyílt

Lőtt a jámbor Lázárba.

Pongrácznak kell vala Manczit,

(Igy vala kidolgozva)

Haj! Manczit is a Világból

Kiveszteni orozva:

De különös színnel s móddal,

És ámító formával,

Ha szolgál a környülállás,

És, ugy szóllván, csudával.

Karácsonnak éjjelében

Kelle vala nékie

A Kereszthez borúlt Szűzet,

(Mert így kell majd lennie)

Lázár lelke alakjában

Halálig ijesztnie,

S a Szűzet a szikla-fokról

A mélységbe vetnie.

Manczának ez idő alatt

Jobb nap látszott derülni,

Mostohája gyűlölsége

Látszván kisség enyhülni:

Mert, hogy utóbb ne lehessen

Néki gyanúba esni,

Szebben kezde vele bánni,

S kedvét látszott keresni.

S magából mintegy kiverdve,

(Hermán úntig nevette)

A megtérttet, a Magdolnát

Hihetésig színlette.

Szegény Manczi! ki nem örült

Semminek már a földön,

Mostohája eránt még is

Érzékeny és szíves lön.

Imigy nyallya a bárányka

Mind a kezet, mind a kést,

Melly majd mindgyárt torkon metszi

Az ártatlan teremtést! —

Igy csókollya a galambfi

Mind a kezet, mind a kést,

Melly majd mindgyárt nyakba metszi

Az ártatlan teremtést!

Közelgetett már Karácson —

Ádám s Éva Innepe —

Haj! kiket a csalárd kígyó,

Olly álnokúl meglepe! —

Felderült már; — szép téli nap;

S az nap alig szürkült még,

Hogy már felkelt a teli Hold; —

Száraz fagy volt — kemény jég.

Ekkor, mintha a gondolat

Akkor jönne eszébe,

Igy kezdé a gonosz Aszszony

Az ablakon néztébe :

„Be gyönyörű Karácson ez! —

Napnak, éjnek a szépe!

A Föld a szép Holdvilágban

Bethlehemnek a képe!”

Mennyünk, tovább így folytattya,

El a fejr Kereszthez

Az éjféli Mise előtt;

Holdvilág van, — út jó leszsz.

Töltsük inkább imádsággal,

S idvességes szándékkal

Az öröm-éjt, mint sem gyarló,

És hívságos játékkal.

Hálálljuk-meg születését

Az Isten- és embernek,

S könyörögjünk : őrizzen-meg

E veszélyes tengernek

Kárhozatos örvénytől

Szent és erős kezével; —

S vétkeinket bocsássa-meg,

Irgalmával, kegyével !

Egyszersmind a lélek-mesét,

Ezen csupa költeményt,

S a köznépet ijesztgető

Csíntalan agy-leleményt

Fojtsuk-el ott-lételünkkel :

Igy majd vissza szerezzük

A szép s szent hely tiszteletét,

S lelki hasznát érezzük.

Könyörögjünk az Istennek

Boldogútt Úr lelkéért !

Esedezzünk Isten előtt

Lelke idvességéért ! —

Imádkozzunk mind a hárman :

Hermán a Jóltévőért,

Az Aszszony a kedves férjért,

A gyermek a nemzőért !

„Mennyiünk, mennyiünk!“ mondá Manczi,

És egy mélyet sohajtott;

Elmenni a Szent Kereszthez

Immár régen ohajtott:

Eggykor sok jó órát töltött

A bölcs Lázár bolttyában,

Gyermek szíve baráttával —

Élete jobb sorsában.

Pongrácznak ott kelle vala

Előbb inmár lennie,

És, mint lélek — megjelenni —

S mind a többit tennie.

A legelső kakas-szóra

Ki is lopta magát már,

S Remetévé ált változott,

Mihelyt hátul volt a Vár.

S ballag, ballag — s a mint ballag,

A csavargó ösvényen,

Melly nagy fákkal volt bédedve,

S most megfagyva keményen, —

Megrobbanik feje felett —

Megdöbben a lelkében

Vétket vivő félszeg ördög,

S borzad egész testében : —

Egy nagy Bükknek lombjain ült

Varjú-sereg reppent-fel,

A mint Pongrácz, az ál-lélek,

Alatta megy vala el.

Kísérője a gonosznak

A rosszsz lelki-isméret,

S minden kicsiny zörrenésnél

Szívébe jég-csapot vet.

Gondolkodva ballag tovább,

Mert maga is nagyollya

A bünt, melyet elkövetend, —

Még is — magát eltollja.

S ballag, ballag — s a mint ballag

Éppen egy völgy öblében,

Nagy zörgést hall a sűrűben —

Retteg Pongrácz bőrében :

Egy nagy farkas tört igetve

Keresztül a sűrűn itt,

S fogai közt, fel a bércznek

Egy nagy halál-fejet vitt ;

Embert látván, megrezzene —

S a fejet úgy ejté ott,

Hogy az Pongrácz lába közé

A fagyon lekopogott.

Huh ! megrémül, s megrázkodik

Pongrácz egész testében,

S mint egy törzsök, mozdulatlan,

Dermedve áll helyében.

Fordulásról gondolkodik

Itten immár a lator,

De a fejet jól megnézhén —

Meghűltt vére meg felforr.

Rá ismért, hogy Bandi feje

A Zsiványé, kit nem rég

Igazság, és törvény szerint

Négy-felé tört a kerék ;

S félre rugja, — s látván, minden

Természetes történet,

Istentelen bátorsága

Ujra ismét lobbót vet.

S ballag, ballag — s a mint ballag

Földre süttött szemekkel,

Roszs szelkébe bévonúlva, —

S elötte már a szent hely :

„Ki vagy ember ?“ így dördült-meg

Elötte egy harsány szó :

S „ki vagy ember ?“ száz felöl is

Igy menydörgi az Echó.

Megrendülve néz-fel Pongrácz,

S látván, hallván — elhal — hűl ;

Szent Háromság egy Istent mond —

És legottan öszvedül :

Termetében, kankójában

Lázár állott elötte,

Kit valóban lelkének vélt,

Mert testét meg ő lötte.

Hozzá járúl a Remete

Az ő hason mássához,

S ijedttéből nem jót sejtván,

S kapván görcsös bottyához,

Markos kézzel megrázza Őt, —

S mordúl újra nevet kér; —

A nyers szóra, és rázásra

Pongrácz ismét léthez tér.

„Ki vagy?“ kérdi ismét amaz:

„Ah Pongrácz!“ ez így felel,

„Az Aszszonyom, és Deákja

Csábítottak engem el! —

Szánom s bánom vétkeimet —

Kegyelmezz, óh jó lélek! —

Igen nagy volt a kísértet —

De megtérek — ha élek!“

„Szólly !“ (igy kiált ismét amaz)

„S igazat mondgy — meg nem csalsz ?
Gyónny !“ (és kezét rá-emeli)

„Gyónny ! különben szörnyet halsz.“
S mind ezeket viszhangozván

A szirt-falak sok felől,
Halál látszott fenyegetni
Emezt hátul és elől.

És rettegve mindent meggyónt,
Mindent a mit eddig tett,

És teendő mostan vala —
S irgalomért esdeklett.

E szörnyeknek hallására
A Remete elbőszült, —

S fenekedni kész vala már,
De — boszszúja jobbat szült.

„De nem !“ (ugymond gondolkodva)

Kis ideig magába)

„Bánd-meg előbb büneidet —

S ugy hally azok díjjába, —

Óh gonoszok ! óh gyilkosok !

Óh tolvajok, zshiványok !

Óh tigrisek ! óh Hyénák !

Óh viperák, sárkányok !“

S megragadván a vad gonoszt,

A hajlékba bédugta :

„Meg ne mottzanny !“ így ordított rá —

És az ajtót rá csukta.

„Őrlzzétek martaléktok

Itt Belzebub s Lucifer ;

A második kakas-szóra

Országtok még kettőt nyer.“

De hogy mottzant volna az meg,

A halálíg lankadott ;

Idők-ólta imádságra

Először itt fakadott.

A Remete, bús, haragos,

Fenékből felindúlva,

Fohászkodott, átkozódott,

Egy szegletbe vonúlva.

S most megkondúlt a vár-harang,

Először a Misére ; —

A toronynak zsellérjei

Felrezzentek zengtére ;

S minden szomszéd helységeiben

Kolompolni kezdének ;

S hol vékonnyan, hol vastagon,

Mind egy tárgyért zengének.

S ime! jönnek mind a hárman,
 Mint végezve rég vagyon;
 Nyelvek hallgat — csak lépések
 Kopog hangot a fagyon; —
 S némán oda térdepelnek. —
 Csak sohajtást eresztnek
 A bércz kétes párkánnyára,
 Elejbe a Keresztnek.

 Oda terem rejtekéből
 Ekkor a bús Remete:
 „Manczi! (ugy mond)“ szegény Angyal!
 „Sorsod hát e lehete? —
 De kik néked vermét ástak,
 Bele magok essenék! —“
 Meghökkene a két ördög,
 Nem tudták, mit véllyenek:

De, igaz Ég ! minekelőtt

Észre vevék magokat,

A Remete, egygy Sámson most,

Megragadá azokat, —

S dühös kézzel a mélységbe

Penderített, taszította —

„Szállyatok-le a pokolba !“

Utánnok ezt ordította.

„Játszatok az ördögökkel,

Ne Lázár szent lelkével ! —

Vijjatok bajt Gyehennával —

Ne egygy Angyal éltével !

De azok ezt már nem hallák —

Törve zúzva voltak már :

A gonosznak büntetése

El nem marad — késsen bár.

Pongrácz ott benn jól hallotta,

Oda-ki mint menydörgött,

S rettegett, hogy tetemében

Szinte minden csont zörgött; —

S a sort most rá jönni vélván

Százsor is el-elhala; —

De a böszültt Remetének

A gondgya most más vala:

Erős kézzel ölbe fogja

Az elájúltt Leányzót,

S elviszi a várkapúig, —

De ez ott sem ad még szót.

Ezer tüzes csókok által

Tér végre meg élete, —

S ekkor a felüdültt Szűzhez

Imígy szól a Remeté:

„Ne fély, ne fély Szánthó Manczi!

Nem vagyok én rossz lélek! —

Se nem vagyok Lázár lelke —

De nyomorék, még élek!“

(S elhasította álruháját)

„Ismérsz-e még engemet? —“

(S oda esik lábaihoz)

„Öld-meg vétkes szívemet!“

Megismérvén Rezy Sándort

A Szűz, nagyot sikoltott,

S nem tudván még mindeneket,

Szinte megint elhalt ott.

Azt leírni, a mit ekkor

Manczi érzett keblében,

A világon semmi nyelvnek

Sincsen tehetségében.

„Szerencsétlen, mivé lettél !“

(Inígy rebég Sándorhoz)

„Óh szívem ! s te hajlíthatatl

Valaha illy latorhoz ? —

Jaj, jaj nékem !“ — (sírva fakad)

„Szörnyet, szörnyet vétettem !

Átkozott légy undok szívem ! —

Hogy ördögöt szerettem !

Közönséges Zsiványnál több,

Óh zsiványok zsivánnya !

Igy gyilkolni tán nem tudna

A sátánok sátánnya :

A szent helyre, imádságra

Kezét ő rá nem tenné ;

Eggy szent ember álképét ő

Illy végre fel nem venné.

Óh gyalázat ! a millyen még

Emberszivet nem vérzett ;

Óh fájdalom ! a millyent még

Szerető szív nem érzett !

Mit késel még, engemet is

A világból kivetni,

Mellyben te vagy — csak azért is,

Hogy tudtalak szeretni ?

Szerencsétlen, (sohajt Sándor)

Szerencsétlen valóban !

De nem zsidó — de nem Sátán —

E kettőnek vége van :

Hanem a Sors választotta,

Ki megbántson tégedet ;

S megint a Sors választotta,

Ki megmentse éltedet.

Boldog egyszer ! megmenthettem
 Veszélyben volt éltedet !
 De ezerszer boldogtalan,
 Hogy megvérzém szívedet ! —
 Csudálatos eseteken
 Forog a sors kereke —
 Rajtam rútul ment keresztül —
 Dúlva éltem teleke !!
 A melly halált a két gonosz
 Tőlem veve, reád várt ;
 Pongrácznak kell vala tenni
 A Földnek e szörnyű kárt ;
 De a zsiványt nyakon kaptam
 Még előtte tettének ;
 S minthogy meggyónt — kegyelmeztem
 Elcsábított lelkének.

Lázárt is Ő végezte-ki —

De jobb — maga beszéllyen,

S Manczi minden megtörténttről.

Azután ugy ítéllyen.

Se e köntös nem álruha :

Mindent mindent gyűlölván

Rajtad kiviül — Lázár után

Remetévé lettem én !“

A ki azt leírni meri

Mint gyötrődött itt a Szüz,

Hallván s értvén, a mi történt, —

Az tollából csúfot üz.

De száz-féle kínnya közül

Még is csak azt érezé,

Hogy Sándornak zúzott szívét

Illy gyanúval vérezé.

S nem akarva — reá borúlt

Megmentője nyakára :

„Óh te ! (ugymond) mért tartál-meg

Szívem még több kínnyára ? —

Tied kezem, — ha kívánod —

Mert megmentéd éltemet ;

De ne kívánd szerelmében

Rég elhamvadt szívemet !

Nem kívánom ! (sohajt Sándor)

Mert nem lehet kívánnom !

Enn-magamban vesztesége ! —

Szánnom lehet csak s bánnöm :

Bánnom, a mint Ádám bánta

Veszteségét Édennek ; —

Bánnom téged ! foglalattyát

Földi szép s jó Mindennek !

Eggy előtted könyörgésem :

Hogy bocsáss-meg vétkennek !

Add-meg ez eggy vigasztalást

Hátra lévő éltednek ? —“

„Megbocsátok, (sohajt Manczi),

Óh jobb sorsra méltó te ! —

Bocsásson-meg az Isten is —

Hogy két létet törtél-le !

Óh elvesztett Idvességem !

Hát még egyszer foghatlak ?

(Kiált Sándor) míg kitisztultt,

Fenn örökre bírhatlak ? —

Isten veled ! — Élly boldogúl —

Áldgya Isten éltedet !

Ő, a törvény, s jó emberek

Pártúl fogják ügyedet.“

És egy hosszú csókot nyomván

A dermedt Szűz ajkára,

Elválának — s elmenének —

Még hosszú s bús pályára.

Pongráczczal úgy bánt az Úr,

Hogy az vagy ott meghallyon,

Vagy az ördög-czimborára

Mindeneket kivalljon.

Ez, az Isten büntetését

Látván nyilván mindenben,

S lelkében eggy' kis szikra még

Hívén s bizván Istenben, —

Megtért, s a vér-czimborára,

A mit tudott, kivallott;

S az elárúlt kegyes Szűztől

Bocsánatot nyert legott.

S Rezure ment az Úrfihoz,

Ki rá nem rég menydörgött ;

És térdein csúszva mászva

Néki azért könyörgött :

Fogadgya-bé szolgálattyát,

A milly rossz volt, olly jó leszsz :

S az Úrfi azt befogadá,

Gondolván, hogy nagy jót tesz.

S mind a ketten, Szarándokok,

A Pápához Romába

Gyalog mentek, és mezítláb —

Bűneiknek díjjába.

És a Pápa tellyes bucsút

Igér vala nékiek,

Ugy -- hogy minden Pogány-harczban

Kellyen vitézkedniek.

Haza-térvén Sándor Úrfl —

Hűltt helye volt Manczinak :

Bucsút mondott a Világnak,

S az ő csalárdságinak ;

Veszprímbe ment, s az Istennek

Adván magát, s javait,

Apácza lett, — s ott a völgyben

Nyögte el bús napjait.

Tépelődött Sándor Úrfl

Ezért érzett kinnyába :

„Csak hogy Manczi senkié sem !“

Ez volt ír mélly bujába.

Háború lett ; — s elszágúldott

Szélvész-képp a Törökre ; —

S ott dühössen vitézkedvén —

Kiszenvedett örökre.

Sándor este után Manezi,

Ki rég hervadt testében,

Nem sokára elszendergett

A szüzesség ölében.

Óh, jobb sorsra méltó két szív!

De haj, — Földnek gyermeke!

Rútul járt-el benneteket

A Sors forgó kereke!

Pongrácz soká vonta éltét, —

Remete lett Dabronyban;

S esztendőnként a Nagy-hétben

Ott böjtölt a Bakonyban.

Az Özvegygyel s Deákjával

Kányák varjak híztanak;

A farkasok, és a rókák

Ott örömet laktanak.

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS

SOMLÓ.

The University of Chicago Press
Publishes for the
Author and the
Editor
The University of Chicago Press
Chicago, Ill.
The University of Chicago Press
London, England
The University of Chicago Press
The University of Chicago Press
The University of Chicago Press
The University of Chicago Press

**Omnia vincit amor : quid enim non vin-
ceret ille !**

VIRG.

Tí! a magyar Helikonnak

Elmés, szíves munkási,

Kik által olly szépen nyílnak

Kasztál lelkes forrási,

Mellyek nélkül Árpád fajja,

Bár fegyvert jól forgatott,

De az ember legszebb s legjobb

Kincsével nem bírhatott, —

Barátlm ! kik által kedves

Lett nékem is Helikon,

(Szép, midőn illy erőt vehet

Egygyik szív a másikon !)

Kiknek lelke fellengezvén,

Lelkem is felkapátok, —

Vagy szívetek ömledezvén,

Szívem is elrántátok ;

Görög, Takács ! hallgassátok

Szilttya Múzsám szavait,

Ki megjárván Össeinknek

Most már pusztá Várait,

Somlón, e jó ború hegynek

Napnyngodtti ormában,

Ezen regét olvasta volt

A Vár mohos falában. —

Néz a Magyar, — ki Balaton

Szívemelő tájáról

Sümege felé — Somlónak jön,

S a múltt idő koráról

Emlékezik, jobbra balra

Ősünk üres fészkeit

Látván, s minteggy körülöttök

Sejtvén azok lelkeit.

Nézek én is, haj! — s eltellik

Lelkem régi képekkel,

Valamikor egygy illy Várnak

Én alatta megyek el;

Hol a büszke magyar Nemes,

Egygy kis Király várában,

Boldogúl élt Szabadsága,

S Kedvessei karjában.

Hol az arany borral tell
Billikomok forogván,
S barátsággal kötött szívek
Örömhanga zajogván,
Örömére a Gazdának,
S nemes Feleségének,
Szegény s boldog, Úr és szolga
Örül vala éltének.

Honnan, midőn úgy kívánta
A Hazának ideje,
Szabadsága- és Honnyáért
Égvén szíve és feje, —
Mint a zápor, melly leszakad
A felhőből zuhogva,
Ugy szakadt le a Hazafi,
Vitéz szíve dobogva ; —

Ugy szakadtt-le boldogsága,

S szerelmének öléből,

Édes-kedves Övéinek

Forró öleléséből; —

S elszáguldott, fegyverében

Zörögve és villogva; —

S rácsapott az ellenségre

Fergetegként csattogva.

S ott esett s halt a sok Nemes,

A kard vitéz markában; —

De megmaradt a Szabadság

A jól védlett Hazában!

Ott esett s halt! ott a csonttya,

Távol minden övétől,

Meszsze, nemes Össeinek,

S maga édes fészketől.

De a melly most pusztán áll fenn —

Öszveroppantt kőhalom :

Feldúlá a mindent dülő

Legfőbb erő s hatalom,

Az Idő, melly vasgyomrával

Megemészti, a mi van

E temérdek Természetnek

Minden szege-lyukában.

Pusztán áll, — az enyészetnek

Szomorító bús jele ;

Hajdan büszke Neméseknek —

Most a baglyok lakhelye.

A Vár setét falain most

Magas kórók lengenek,

S a falak moh-szakállában

Hangyák, férgek pezsgenek.

Szabadon jár s üvölt a szél

Az ablakon keresztül,

S némán, komor helyhezetben

Néha ott egy bagoly ül,

Honnan hajdan a Földes Úr

Kevély szemmel tekintett

A környékre, hol több falú

Parancsokat tőle vett.

Borzasztó, bús, mély csend hallgat

A falak közt mostan ott,

Hol hajdan az Úri élet,

S öröm mozgott és zajgott.

Csak a róka, melly ott lakik

A várnak egy börtnyában,

Gördött néha meg egy követ

A köveken futtában.

Vagy a vércse visitt ottan,

Ha megtérvén estvére,

A vár felett kereng, lebeg —

S ülni készül fészkére.

Vagy egy falfok, megemésztre

Az idő vasfogától,

Zuhann s roppan le, megválva

Több százados társától.

Ha hogy ide vetemedik

Egy mostani Hazafi,

Ki a régi Magyarokhoz

Igaz rokon s atyafi, —

Hah ! miket kell éreznie

Feldagadó keblébe, —

Ha Hunnia, a hajdani,

A dicső jut eszébe ??

ELSŐ ÉNEK.

Hogy Mohácsnál Árpád népe

A fejét elvelszette,

Hogy a Török Hunniának

Szívét ketté metszette ;

Hogy — míg Lajos koronáján

Két Hatalmas czivódott,

Mahometnek vad csordája

Magyar vérben gázlódott ;

Hogy eltűne Hunniából

A vltézség, büszkeség,

A jámborság, az igazság,

A barátság, szívesség ; —

Hogy elfajúlt Mátyás népe

Híres nemes magától,

S veszélyének engedtetett

A Sors örök Urától.

E veszélyes idő után,

Melly annyi vérrel folya,

Megbékélvén, s megosztozván

Ferdinánd és Zápolya ; —

S felállván a Hét Fő Birák,

Lassanként a Békesség,

És a törvény székbe üle —

S felderült a magyar Ég ;

Akkor Sümeg városának

Kálmán volt a Mestere ;

Sümeg s egész környékének

Igen kedves embere.

Híres, jeles ember volt ez

Sok szép mesterségéről,

S meszsze földön isméretes

Híréről, és nevéről.

Kálmán vala az eggy neve :

Kinek fia lehetett —

Erről töle senki soha

Semmit ki nem vehetett.

Csak, hogy Magyar, s nemes ember,

Azt ő fennyen vallotta ;

S hogy Rómából jött Sümegre,

Azt is gyakran mondotta.

Szegény volt ; s hogy Sílmegre jött ;

Hóna alatt egy koboz,

S egy könyvekkel töltt tarisznya

Mind a butyor, a mit hoz ;

S egy serdülő szép Leányka

Ballag vala mellette,

Kálmán ezt, mint kedves kincsét,

Ápolgatva vezette.

Éppen, hogy a városba ért,

Akkor tevék gödrébe

A Mestert, — ki nagy Borkulacs,

Roszszerű volt éltebe.

S Kálmán annak hivatalyát,

Tisztyét, s helyét felkérte,

És a Város jó Papjánál

Czellyát legott elérte.

S nem sokára, hogy néhányszor
Orgonált és énekelt,
S verseivel, hangjaival
Szívet mélyen érdekelt,
S kinyilván, hogy különbféle
Mesterséget tud Ő még,
Csudálta, és szerette Őt
A Sümegi közönség.

Sokat járt-keltt, látott-hallott,
S tudó is volt valóban
Ez a Kálmán, – ritka ember
Minden szépben, és jóban.
Tudománnya annyi vala,
Hogy abból eggy század rész
Sok volt, midőn csak hadakat,
Forgatott a magyar Ész.

Mise alatt, ha az Istent
Fellengozve dicsérte,
És szavait az Orgona
Hangjaival kísérte, —
Ha zsoltáros gondolati
Az Egekben járának,
Szine előtt a Meny és Föld
Mindenható Urának ;

Akkor a nép egy Szeráfot
Vélt hallani szavában,
S Mennyet Földet öszvezengni
Az orgona hangjában : —
Énekének szárnyaival
Felkapván a lelkeket,
A mennyei idvességgel
Tölté-meg a szíveket.

Ha pediglen gyors ujjakkal

A hárfáját pengette,

S szivérdeklő verseiben

Önn dalait zengette ;

Ha Mohácsról, vagy Várnáról

Szóllott Homér lelkével,

Vagy Hunnia diadalmit

Mondta Pindár tüzével ; —

Hol szaggatván, hol tüzelvén

A nyílt magyar lelkeket,

Ezerféle indulatra

Ragadozá ezeket.

Ha szerelmet dalol vala,

Szívét öntvén versébe,

Elmerítte az érzeményt

A kény gyönyörűjébe.

A lelkével megegygyezett

Ábrázattya, termete ;

Szelíd s nemes, szép volt ez is, —

S jámbor az ő élete.

Hanem büszke volt e Kálmán :

Jó szavát az nem vette

Soha, a ki becsületét

Valahogy megsértette.

Becsülte is Kálmán Mestert

Minden ember s kedvelte,

A jó embert, a nagy Mestert

Benne kiki tiszeltte.

Szerencsés volt, ki Kálmántól

Egykét órát nyerhetett ;

Szerencséssebb, ki Kálmánnak

Baráttya is lehetett.

De a Főrend kiváltképpen,

Sümege kies körében,

Csorbát érzett Kálmán nélkül

Minden vendégségében :

Ízetlen volt a mulatság,

Mellyet Muzsikájával

Nem emelt, s nem lelkesített

Osztási szavával.

Örömet is járt Ő szerte

Az Uraknak házába,

Férjflak és Asszonyoknak

Vegyes társaságába ;

Hol versekben adván elő

Hunniának gyászszait,

Bús, nemes, nagy érzésekre

Gyújtá annak fíjait.

Nagy hazafi lévén maga,

Azt szerette volna Ő,

Hogy, mint szíve, úgy érezne

A hazában minden kö.

Illyen Mester, mint e Kálmán,

A mióta Mester van,

Se előtte, se utánna

Nem volt Magyar országban.

Büszke is volt Mesterében

Sümeg egész Városa ;

Sőt, a mi több, süvegelte

Kálmánt Sümeg lakossa,

S az Uraság Várnagygyát majd

Véle egybe vetette,

Miólta a Püspök egyszer

Őt magával etette.

Mint a Mester, szint olly jeles

Volt a maga nemében

A Leánya, a szép Lóra,

Most már virág-évében.

Mert az atya által művelt

Lelkes mesterségekben

Ő-is arra vitte volt már,

Hogy — csuda volt ezekben.

Az akkori Kisaszszonyok

Gyáva társaságában

Ugy állott Ő, mint egy Tündér,

Formáltt valóságában.

Tehetségit, érdemeit

Szépen formáltt lelkének

Tündöklőbbé teszik vala

Kellemei testének :

Fényben uszó kék szemel,
Mint a patak kristállya,
Mellyben a Hold nyári Estve
Magát szépen formállya,
Szép lelkének, s jó szívének
Valának hív tükrei,
S ennek szépen tündöklének
Valósága kegyei.

Ajaka, mint a cseresnye,
Melly vérsebre pattana
Meggyültt feles nedveltől,
Arczájában olyan a;
S nem lelketlen csók-adásra
Látszott lenni formálva,
Se nem gyarló csacsogásra
Csörgetőnek cslnálva.

Arczájának Attyáéhoz

Hasonlító vonási,

S minden kegyes érzeményre

Szemérmes szép nyílási; —

Általában tetemének

Deli sugár termete,

Alázatos viselete,

S példás tiszta élete, —

Beszédiből kisugárzó

Csillagi egy elmének,

Mellybe Kálmán tanítási

Sok tudományt öntének;

Ugy felkapták ezt a Szüzet,

Hogy, szintén mint attyának,

Oly híre járt szájról szájra

A szép Mester-Lórának.

Sülmeg köre fészke vala

Akkor is sok Nemesnek ;

Csaby Miklós házat tarták

Itten főképp jelesnek.

Eme Csaby Rendek Ura,

Ottan lakott Rendeken ; —

Dérék ember, és tehetős,

Bírt még sok más helyeken.

Most, midőn a magyar szívek

Sorsaikban bátrabbak

Lettek megint a Békében,

S egymás eránt nyilttabbak,

Az ő Háza, kedveltetvén

Ifjúságtól, vénségtől,

Mindég forrott a sok Uri

Jövő menő vendégtől.

A Gazdának emberséges,

Barátságos jó szíve,

(Tulajdona a Magyarnek,

Ki vérének még híve,)

Vonszá oda ugy az embert

Miklós Úrhoz Rendekre ;

Az Ifjagnak vala főképp

Az Udvara kedvekre :

Tudniillik : három rózsa

Virágozott házában,

Leányai, minden egygyik

Másképpen szép magában,

Ágnes, Gunda, és Piroska

Voltak az ő neveik —

Drágák, minthogy nagy értékkel

Adódtak szép kezeik.

Miklós lévén legutólsó

A Csabyak fájában,

Ezek voltak örökösi

Valamennyi javában.

Azért, szinte mint bucsúkbán,

Jött ment Csaby házánál

Az ifjúság, s bálványozott

A három Szűz lábánál.

Kálmán is megfordult gyakran

Leányával Csabynál ;

Szeretett ez andalogni

Hárfája bús hanginál ;

Kedvelte ő a tudományt,

S a szép mesterségeket,

Ámbár hadban töltvén éltét,

Nem űzte volt ezeket.

Mert meghódított minden embert,

A kiből nem kő a szív,

Az ő bájos hatalmával

A jól elsültt mester-mív;

S szelidséget szívességet

Lehelvén a mesterség,

Nemessebb és boldogabb leszsz

Általa az emberség.

S nem különben bánt a jó Úr

Kálmánnal és Lórával,

Mint egy kedvelt baráttyával,

S Leányinak társával.

Nemes lévén, noha szegény,

És mesterség kenyere,

Az Urakkal evett ivott

Sülmeg híres Mestere.

Egykor Miklós poharára

Sokan öszvegyültenek

Csaby gazdag udvarába,

S igen vígak lettenek ;

Vegyes vala a társaság

Férjflakkal, hölgyekkel ; —

Ott volt Kálmán, és Leánya

Muzsikai szerekkel.

Az Ifjak közt legjelessebb

Bakacs Elek vala ott —

Szép s dús Úrfl, — látására

Sok Leányszív dobogott.

Ura volt ő Somló, feles

Jószággal bírt Várának ;

Még Zápolya adta volt ezt

Már nem élő attyának.

Amaz idők zavarjában,

Hogy az erő fegyverrel

Bánt, és végzett kénnye szerint

A gyengébbik emberrel ;

Midön törvényt, s igazságot

Hatalom, kard, s ököl tett,

S ki, mint akart, s erejétől

Tellett, jó-rossz lehetett ; —

Elek Úrfi még is jó lett

Szilaj szabadságában,

Jó ember, mert természete

Jóra indúlt magában ;

De jó szíve mellett még is

Délczeg, daczos, és szilaj,

Örök harczban neveltetvén,

Hol vad leszsz az ember faj.

Békességben lévén ekkor

Ómár kontyos kölykei,

Fészkeikben tartózkodtak

Hazánk nemes védgyei :

S Elek most még nem ismervén

A szerelem hatalmát,

Vadászattal öli vala

Napjainak únalmát.

Most Csabynál, hogy az Urak

Éltéért a Gazdának,

Somló arany csepjeiből

Vidám kedvet ivának,

Igy szól Csaby : „Kálmán szomszéd !

„Mond-el az én nótámat,

„Azt, a mellyben véremmel is

Megváltanám hazámat !“

Haj! s most ezer irtóztató,

S hajborzasztó formában

Jár az inség, és a halál

Szélt-hosszat a Hazában.

Mohács magyar vértől kövér,

S csontból támadtt halmain

A halál dög-lehellete

Jár a szelek szárnyain.

Hunnia egyg tátott nagy sír,

Feneketlen, s éktelen,

Árpád népét elnyeléssel

Fenyegeti szüntelen.

Nincs Hazája a Magyaroknak!

A Földön fut tétova, —

Magát üzi és kergeti

Török alatt a lova.

Némán néz az idegenből
 Össeinek fészkébe,
 Fáj szíve, fáj! — és csikorog —
 S vérköny ég s forr szemébe;
 Valamerre szeme tekint,
 A rémítő vázt láttya,
 Kinek íuség szükség neve —
 Éhség s halál baráttya:
 Ki borzadva arra mutat,
 A merre dúlva mindent
 A háború, vérnyomain
 Holttra holttat rakva ment.
 Hol vastag füstgomolyokban
 Tüntek falúk városok;
 S vérttajtékszó patakokban
 Múltak csoport lakosok.

Hol vérétől hízott földgyén,

Kenyeret nem gazdája,

Nem az arat, — éhel vész az! —

Hanem Szultán Basája.

Hol jajgató csoportokban

Visznek Iszter habjai

Magyarokat, kik, szegények,

Most a Pogány rabjai!

Hát békével nézzük türjük

Illy veszélyét Hazánknak! —

Nézzük türjük illy sérelmét

Elszaggatott Anyánknak? —

Milly fertelem éli öli

Aszszonyink szűz testeit? —

Hah! jobb ezer sebből ontsuk

Éltünk piros cseppjeit.

Rajta ! Rajta ! Hazafiak,

Rajta Árpád fíjal !

Ne hagygyuk, hogy fészkelnek

Lakják Ómár fattyai.

Hazánk sorsa Hunyadyvá

Tegyen mindenegygyűnket, —

Áldgya Isten fegyverűnket,

Vezérellyen bennűnket !“

*

Igy énekelt Kálmán Mester,

S könnye sűrűn potyogott ;

Kevés szem volt körülötte,

Mellyben köny nem csillogott.

A Társaság örömszajja

Néma búvá változott ;

A gyász-ének minden szívben

Nagy indulást okozott.

Könnyel voltak megkeverve

A bor arany cseppjei,

Felszaggatva a magyar szív

Kedvvel hártvás sebjei.

„De most egyt mást, kedves Kálmán !“

(Igy unszolt a társaság,)

„Egy vig dalt, mert igen fáj ez —

Minden szava sebet vág !

Urak ! (felel Kálmán Mester)

Magyar vagyok és nemes !

Nem tud a szív vig nótákat,

Midőn súllya tetemes ;

Fáj a szívem, sír, valamíg

Hazámban e fene ül, —

Valamíg egy boldog óra

Néki jobb sorsot nem szül.

A Leányom mondgyon egygyet, —

Mondgy, Leányom, egy vig dalt,

Te, kiben az élet kedve,

S öröme még ki nem halt.

Az ifjúság könnyű kora

Csak mulólag érezi,

A mi az ősz Hazáfnak

Buzgó lelkét vérezi!

Ne, óh ne is érezzétek

Azt, Hazám szép szüzei!

Hogy erőben tenyészsenek

Kebletekben védgyei,

Kik megváltsák véreikkel

Egykor Össök siralmát,

Bár a fű bénötte is már

Akkor ezek sírhalmit!“

Szemérmessen vonakodva

Kálmán akarattyára

A szép Lóra, s el pirúlva

Sokak unszolására,

Végre még is lanttyához nyúl,

S általfutván húrjait,

Szépen ejtett hangjaihoz

Imígy ejti szavait :

*

„Kemény tél van — nagy Zivatar —

Üvölt, ordított a Felszél ;

Tép és szaggat, kapkod, csapkod. —

S közel vagyon már éjfél :

Pok várának magas tornyán

A vas kakas csikorog :

És az erdő a vár körül

Zajog, bömböl, és morog.

Méllyen alszik a Gazdaszszony

Özvegny nyoszolyájában :

Férje meszsze a táborban,

Nandorfejérvárában

Poky Márton ez, Mátyásnak

Igen kedves embere ; —

A Magyarnek szerencsés volt

Akkor az ő fegyvere !

A Klsaszszony van csak ébren,

Pokynak nyíltt Rózsája ;

Nem alhatik — háborgattya

Naponként vártt Mátkája :

Gábor ez, egy derék Ifjú,

Ládonylak fájából ;

Ő-is most a Törökön van

Vltéz indulattyából.

Poky Rózsa van csak ébren ;

A vén dajkát mellette,

Minthogy a vén Mátkát nem várt,

Az álmot levetette.

Egyszerre nagy lárma támad —

Embernyomok kopognak ;

Fülel Rózsa, — remeg szíve —

És erei buzognak.“

„Nyiss ajtót, nyiss, Rózsa fiam,

Ereszsz hamar melegbe ;

Immár szinte megmeredek

Itt a szörnyű hidegbe ?“

„Megismérvén attyát Rózsa,

Szobájába ereszti, —

De, hogy másod magával jön —

Ez Rózsát megijeszti.

Egy vén Lantos jön Pokyval
 Térdét veri szakállja,
 S legalább száz telet mutat
 Arcájának aszálya.
 „Kamrád méttse volt szerencsénk,
 Annak vevénk útunkat,
 (Mondgya Poky) különben biz
 Eltéveszténk magunkat.
 Bort, fljam bort! hadd oldódgyék
 Tetemünk fel fagyából;
 Csenddel járj s tégy — fel ne verjed
 Az Anyádat álmából? —“
 „S Rózsa magát leoldozza
 Az attyának nyakáról,
 Elmegy, — bort hoz, — és kérdést tesz
 Az elmaradtt Mátkáról.“

„Az, hallod-e, (felel Poky)

Derék bajnok, nagy Vitéz ;

De szegénytől oda marad

Az egygyik láb, egygyik kéz ! —

De bár melly nagy vesztesége,

Örülly csonka Mátkádnak :

Vitézsége volt mentője

Királyának s atyádnak ?“

„Hálá Isten ! (ugymond Rózsa)

Hogy él atyám s a Király !

De az Isten nyíla sujtson,

Valahol egygy Török áll ! —“

„S az örömtől s fájdalomtól

Egygyképp nyomott szívének

Kisajtoltt könyzáporai

Az attyára esének.“

„De él még Ő? (kérdi tovább)

És a szíve egész még? —“

„Él fiam, él, (felel Poky)

Nem ugyan úgy, a mint rég;

Hanem esonkán s bennán, s holnap

A Királlyal Pokra jön,

A gyűrűért végez veled,

Mellyet ada s tőled vön.

Miként van csak amaz ének,

Mellyet ma a hidegben

Dalolsz vala, Lantos pajtás,

Mond-el most a melegben? —

Furesa volt az, — a szíveknek

Adgya elő csínnyait;

Hallgasd Rózsa: “ — „és a Lantos

Imígy kezdi szavait: “

„Annyiféle a Szerelem

Az emberi szívekben,

A hányféle a Természet

Mindegygyenként ezekben ;

Sokféle hát a Szerelem : —

Ez fellengő, mint a sas ;

Amaz buja, mint a veréb,

Ez állandó, mint a vas ;

Ama szelíd, mint a galamb,

Mindég csókol s biberkél ;

Eme dúló, mint a szélvész,

Háborúban, zajban él.

Ez csapodár, mint a lepke ;

Az tiszta, mint a kék Ég ;

Ez forró, mint a nyári nap ;

Az olly hideg, mint a jég.

Ez reménnyel töltt szivárvány —

De csak múló tünemény;

Az, mint a kő, mint a márvány,

Hajthatatlan, és kemény.

Ez pókháló, enyves veszső,

Vagy czégéres fogadó,

Bár mi, a mi bele akad,

Néki mind egy, minden jó.

Ez lágy és híg, mint a viasz,

Minden formát felvevő;

Az testetlen, csupa lélek —

Eme mindent megevő;

Amaz, mint a száraz tapló,

Hamar szikrát fog s meggyúl;

Eme kényes, mert mennyei —

Csak fajjával párosúl.

E szomorú, gondolkodó,

Néma s csendes, mint a sír;

Ama vidám, szökik, s tánczol,

Csacsog, ha szóll, avagy ír.

Ennek vadon magánosság

Az ő kedvelt lakhelye;

Annak zaj kell, és mulatság,

Másként üres kebele.

Ez, jön s meg megy, mint a fecske,

Csak idő- és sorsként hív;

Az csupa szív, és érzemény,

Csak egy tárgyért verő szív.

Te magános, te rideg szív,

Válassz társat ezekből

A sokféle, szép, rút, jó, rossz,

Szegény, s gazdag szívekből?”

„Tied, fiam (kérdi Poky)

Köztök van-e ezeknek? —“

„Köztök van haj! (felel Rózsa)

Utólyán az éneknek:

Ez csupa szív, és érzemény,

Csak egy tárgyért verő szív;

Bár ha csonkúl, bennül tárgya —

Hozzá minden sorsban hív!“

„Elveti itt a vén Lantos

Ál-hüvelyét, arczáját,

S Ládonyi léssz, — s ép két kézzel

Áltöleli Mátkáját:“

„Várj Alakos! (mond a Leány)

Meg léssz te is próbálva;

S ha a próbát ki nem állod

Törökül megczibálva?“

„Kaczag Poky a játéknak ;

Más nap eljön a Király :

Ő gondolta a játékot, —

Kaczag, hallván, miként áll.

S menyegző lett a Királynak

Még Pokvárott létébe : —

Gábor Rózsát haza vitte

Mihályiba fészkébe.“

*

Imígy zengé Mester-Lóra

Regéjét és énekét,

S szinte minden szívnek másképp

Szállá az meg fenekét :

A figyelmes füleken be

Méllyen szivre hatának

Édes bájos zengzetei

Fülemile-szavának.

A szemeit földre szegzé,

Mintha olly szép lennie

Szégyen volna, s szerelemről

Vétek énekelnie.

S mint a midőn megpirította

Az esthajnal rózsája

A lilium havát, s lángol —

Ugy ég Lóra arczája.

Tapsol vala a társaság

Lórának, és tombola,

Csak Elek nem — Elek Úr!

Bámúlt — de nem tapsola.

Hanem, hogyha lehet vala,

Lórát az ő lanttyával

Ő inkább felfalta volna

Egygyetlen-eggy csókjával.

Mohón nyelé, a mit látott,

Lóra édes bájait;

Mohón nyelé, a mit hallott,

Az ének bájhangjait.

Lóra, vélvén, hogy Eleket

Nem érdeklé lanttyával,

Boszszonkodott, s elégtelen

Vala igen magával.

Boszszonkodott, hogy a kinek

Ő tetszeni ohajtott,

Bakacs Elek, mint a márvány,

Hidegen áll .vala ott.

Boszszonkodott; — s haza menet

Furdalását bajának

Semmiképp már nem tűrhetvén,

Imígy szólla attyának :

„Ne kívánnjad többé, Atyám,

Hogy kitegyem magamat,

S a negédes Úrflakkal

Fitymáltassam szavamat !“

„Jól van, Lóra, ne tedd többé ! —“

Kálmán imígy felele,

Kinek sokat gondolt feje —

Sokat érzett kebele.

M Á S O D I K É N E K.

Elek szíve imitt amott

Megmozdult már keblében,

Hogy vérének alig vala

Maradása erében, —

Ha egy szép Hölgy, vagy egy szép Szüz

Jelene meg előtte, —

Mert állát a legény-toll már

Körös körül bénította.

Kivált Lucza, az Aszszonya)

Devecsernek s körének,

Kitanúltt szép Mesternéje

A szerelem kényyének,

Elek szíve elevennyét

Ugy feltudá bizgatni,

Hogy Őt szinte magáénak

Vélte immár tarthatni; —

De se Lucza Ármidai

Ezer mesterségével,

Se más senki, a Szerelem

Nyelvével és törével

A szilaj szép Legény szívét

Eddig meg nem foghatta, —

S ha megfogta, elillana —

Senki meg nem tarthatta.

Hanem Lóra megjelenvén,
Termetének ékei,
Bájangjai énekének,
Valósága kegyei
Ugy leköték szívét lelkét
A szilajnak büszkének,
Hogy úgy bírták, mint sajátot,
Minden cseppjét vérének.

Most Lóra elmentte után, —
Mintha lelke testétől
Vált volna meg — Elek Úrfl
Elszakadt jó kedvétől;
S hogy a hajnal alig hasadt,
A többtől ellopta
Egészen elcseréltt magát,
S a lovára feldobta.

S némán s mélyen gondolkodva
 Ülvén hátán a lónak,
 Változásán elámúlva
 Léptet vala Somlónak.
 Andor lovász, követője
 Elek Úrfl nyomának,
 Százfélét is elő hordott,
 Szavát venni Urának.
 Tudván, millyen indulattya
 Ő néki a vadászat,
 Kivel egygyütt őzet, nyulat
 Kivégezett sok százat;
 Dicsekedve mondgya vala
 Ura s maga tetteit,
 A vadászok, vadak, s ebek
 Furcsa történeteit.

Zsuzsi, Elek önnönneveltt

Kedves Sólyom-madara,

Dudás, Lantos, s több kopói,

Szellő, kedves agara,

Ekkor — akkor — itt vagy amott

Véghez miket vittenek,

S a vad minden nemével

Miként vitézkedtenek.

De siketnek beszélt Andor :

Elek Úrfi fülében

Most is Lóra szava zengett —

Lóra élt, vert keblében :

Eggy nem ismértt új természet

Annyira megszállotta,

Hogy, a mikről Andor szóllott,

Nem tudta, nem hallotta.

Üzve maga, a vadakat

Üzni már nem szerette ;

Magánossan bolyong vala

Somló alatt s felette.

S ha a benne lángoló tűz

Őt tétova hajtotta,

Nem érzé, ha a fergeteg

Hóval arczúl csapkodta.

Meg-megállott a hegytetőn

Keresztbe tett kezekkel ;

És Sümeget kereste volt

Tüzes visga szemekkel ; —

Boszszonkodott, hogy elfedé,

Rendek hegye orrára,

Hogy miátta nem láthattak

A szemei Lórára.

De, ha Lórát ott képzelte

Csaby Miklós házánál,

Melly ott látszott fejrteni

A kék hegynek lábánál, —

S a szép Szűzet látá, hallá

Ő eleven szépében,

Hamar ismét kegyre olvadt

A boszszúság keblében.

Bámúl vala Andor Ura

Változásán, és bánnya ;

Fejet csóvált Péter Kanóth

A Vár Barát-Káplánnya ;

Csudálkozott Elek önnön

Csuda-harczán keblének,

Sarkából kifordulásán

Egész természetének ; —

De leginkább csudálkozott

Lúcza Bakacs Eleken,

Ki csak ritkán jelent most meg

Más vidéki helyeken ;

S ha ott volt is Devecserben,

Álmos, tunya, s rest vala,

Hogy Luczának bús mérgében

Fuldoklott bal oldala.

Közelgetett most Karácson ;

Várta Lucza magához

Somló Urát ; — a Karácson

Hol eggy, hol más áldást hoz.

Most Karácson el is múlt már,

És a szilaj, a makacs

Elmaradott ; — pedig Somlón —

Mondgyák, ott sem volt Bakacs.

Sümegeen volt, — oda ment ő

Az éjféli misére,

Hol néki a mise alatt

Nem véltt tűzbe jött vére :

Mert a karban Lórát hallá,

Pásztorleány képében,

Idvezelni a Megváltót

Mária szűz ölében.

S tetejétől a talpáig

Tüzláng folyván érében,

Éjjel mindgyárt lóra kapott

Szerelmének dühében ;

Meg nem tudván határozni

Magát szíve habjába,

Eszeveszve, megőrülve

Nyargalt haza várába.

Itt vala most a Fársáng is :

Várta Lucza magához

Somló Urát ; — a jó fársáng

A Szűzekre kontyot hoz.

Most a Fársáng is el múlt már :

De nem jött-el a makacs ; —

Van-e Lucza Lórán kívül ?

Nem is tudta már Bakacs.

Most Péter jó Mesterét már

Háromszor megtagadta,

S a Megváltó a Világért

Nagy lelkét már kiadta ;

Haszontalan ; most sem jött-el

Luczához a vártt Elek,

„Isten tudgya, (sohajtott az)

Hol hordgyák őt a szelek !“

Eleket ez rég kedvellén,

A sokat megsokallá ;

Tőle illy megvettetése

Keblét méllyen furdalá.

A madarat, a kit szive,

Noha kora reménnyel,

Kalitkába vélt zárhatni —

Nehezen bocsáttya-el.

S hogy elcsallya most Husvétra

Bakacsot ő magához,

Levelet írt nékl, ezzel

Vélvén jutni czéllyához.

Feltámadás után későn

Jött Somlóra a levél,

Mellyben Lucza imígy beszéll —

Illy fortéllyal, törrel él :

„Elek ! Elek ! mi dolog ez ? —

Ismérsz-e még engemet ? —

Mi tartóztat hozzám jönni,

Vigasztalni szívemet ?

Ki sűrűen ostromolva

Ötet kérő többektől,

Bizodalmat s tanácsot vár

Baráttjától Elektől.

Volt egygy idő ! (emlékezhetsz

Az egygyültt éltt napokra,

S a barátság kebelében

Közztünk történtt dolgokra ?)

Hogy Eleknek szilaj szívét

Érttem verni képzeltem,

S megindulván, Barátomat

Szinte én is szívelltem.

De, mint látom, mindkettőnkkel

Csak játszott az érzemény,

S indulatunk nem volt egyéb,

Hanem álom s tünemény!

Felejtjük-el! — hanem a frigy,

Mellyet régen kötöttünk,

A barátság szent maradgyon

Továbbá is kötöttünk? —

Veszedelmes egy Leánynak,

Neme gyengeségében

Magán lenni, könnyű lapda

Élte minden ügyében;

Azért, bár nem leltem fel még

Hason felét lelkemnek,

Kéntelen megváltoztatom

Állapottyát életemnek.

Oda adom valakinek

Mindenemmel kezemet,

Noha — talán késő bánat

Emésztí majd szívemet.

De, hogy éltem hanyat-homlok

Kelepczébe ne essen,

Látogass meg! — a Barátság

Tanácsollyon, vezessen.

Hazánk sorsa, mióta ezt

A Félhold letiporta,

Egygyütt lévén, tárgya vala

Beszédinknek gyakorta;

Eggy jó dal jut eszembe itt: —

A szív méllyen érezi,

Hogy, a mit mond, bölcsen mondgya, —

A Dalt e vers fejezi:

A Sorsnak illy szélvészszében,

Mellyben Hazánk hányatik,

Éllyünk, éllyünk hevenyében! —

Mert széklünk elrántatik.

Szakaszszuk-le az örömnék

Ma kinyíló rózsáját;

Holnap talán az örömnék

Lellyük helyén szalmáját!“

*

Gyakran, midőn már markunkban

Véllyük fogni tárgyunkat,

Akkor láttjuk meszsze esni

Ugyan attól magunkat.

Levelének erejétől

Lucza mit nem reménylett? —

Birni vélte már Eleket, —

De — egészszen másként lett.

Elek szíve mind eddiglen
Bizonytalan hánykódott
A kétségek tengerében —
Most kikötni vágyódott;
És most Lucza leveléből
Sejté, hová kellessen
Kikötnie, hogy élete
Nyugodtt, boldog lehessen.

S Husvét napján, ebéd után
Somlálval poharát
Megtöltvén, így szól Kanóthoz:
„Alleluja, héj Barát! —
Ha az Isten szerencsét ad,
Eszkendőre ilyenkor
Gazdaszszony leszsz Somló-várban —
És jobb kenyér, és jobb bor.

A napokban, vagy soha sem —

Meghozom én Arámat,

Kanóth ! Kanóth ! imádkozzál,

Hogy jól vessem koczkámat !“

Imigy szóllott, s paripára

Veté magát tüzessen,

S a várból letekeredvén,

Eligetett sebessen.

„Vivat ! Deus benedicat !

(Kortyot hajtván fel eggy jót)

Éllyen Lucza, az Aszszonyunk !“

Igy kiálta-fel Kanóth ;

Kinek száraz csuklyájába

Semmiképp se férhetett,

Hogy a gazdag Lucza mellett

A szem másra eshetett.

De hibássan jövendölt ő:

Eleket nem Luczához —

Sümeg felé ragadta volt

Más indulat Lórához.

Nyögött a föld, valamerre

Bakacs Úrfi vágatott,

S porfellebbe kerekedve

Félre menni láttatott.

A Szerelem, bár mi picziny

Akkor midőn támad ő,

Sohajtástól, és könnyektől

Igen hamar nagyra nő;

S midőn az Ész, fel se vévén,

Báb- s játéknak véli még,

Már Óriás, kit meg nem tör,

Sem erő, sem mesterség.

Szintén így járt Mester-Lóra:

Vidám s fülrge az előtt,

Andalgott most, — mert keblében

Egy indulat támadtt s nőtt,

Melly ő egész valóságát

Bakacshoz úgy rángatta,

Hogy ellenét, bár akarta,

Semmivel sem állhatta.

Bús volt Miklós napja ólta

Nyalván csontya veleit

A keblébe rekesztett láng,

S felforralván ereit.

Hervadozott arczájának

Lilioma s rózsája,

Halvány ködben borong vala

Tetemének pompája.

Mindég magán kívánt lenni,

S közepette dolgának

Képzetekbe merülve űlt, —

Bús volt hangja lanttyának ;

A leánykor játéka

Ötet most nem mulatták ;

Barátnél hatost futni

Soha meg nem kaphatták.

S most, midőn a madaraknak

Ezerhangú dallaik

Zengedeztek ; s fakadoztak

A fák dagadtt bimbáik, —

Olly nagyokat sohajt vala,

Hogy szük vala mellyének

A füzött váll, — sőt szük vala

Ez a világ szívének.

A bölc s Kálmán leányának

Néma baját értette,

Sőt a szívnek ismérője

Az okát is sejtette ;

S bús gondgyában az andalgót

Néha meg is dorgálta ;

De — nem használt ; s az agg atya

Bús, ősz fejét csóválta.

Most Husvétnak szép Estvéjén : —

Kálmán könyvet forgatott ;

Lóra kinn volt az ereszben,

S álmodozva üle ott ; —

Egyszerre nagy sikoltással

Bé oson a szobába :

„Jaj ! ki jön itt ?“ ezt rebegi,

S kapkod szorulttságába.

Kifut megint, — s mint a galamb,

Karvalyt látván, házába

Lövell, szintugy illan Lóra,

S ellappan a konyhába.

A sebessen nyargalástól

Porossan és tűzessen

Bakacs Úrfl jött Kálmánhoz,

S imígy kezdé szívenn:

„Víg Husvétot, Kálmán Bátya!

Békességet, bőséget!”

„Hozta Isten Uraságod,

Bakacs Úrfl! s mi végett? —

Mi szél hoz ma (ugymond Kálmán)

Eggy Vőlegényt házomba? —

Hallám bizony a Conventben,

S több helyt is, több izromba?”

Meghökkene Elek Úrfi ;

Kálmántól nem várta ezt :

„S a szorgos hír, (kérdi tovább)

Hallyuk Bátya, mit ereszt ?“

„Hogy Devecser Kisaszszonya

Aszszonyképp megy Somlóra,

(Felel Kálmán) Alleluja !

Szállyon áldás a jóra !“

„Maga lévén Ádám,“ „Nem jó

(Isten Maga mondotta)

Hogy az ember maga legyen“

„S Évát azért alkotta.

Adgya az Ég, Bakacsokból

Eggy fergeteg támadgyon,

Mellyből a tar kobakokra

Halálzápor szakadgyon !“

„Megálly Kálmán ! (mond' az Úrfi) —

Vegyed előbb kezemet —

(S felít véle) ismérjed-meg

Szívemet és eszemet : —

Esküszöm a magas Égre ! —

Az ő tilze emészszen,

Ha hazndok ! — soha Lucza

Feleségem nem lészen. —

Hallyad Kálmán ! becsületes

Szittya vér foly erebben, —

Miklós napja-olta él már

Egy indulat keblemben : —

Kálmán, Kálmán ! Leányod ez, —

Hím nélkül van beszéllve, —

Ő, vagy senki, — most, vagy soha, —

El van bennem tökéllve !“ —

Meglepé ez Kálmán-Mestert,

S tüzes éles szemekkel

Általszurá Elek Úrfit; —

Ez egyenes lélekkel

Kiállván nyiltekintetét

A kémlelő atyának,

Igy folytattya még szavait

Kitörtt indulattyának :

„Ha Lóra nem utál engem,

Add nékem Leányodat? —

Kálmán Bátya! fogadgy vödnek —

Nem bánod meg dolgodat.

Szeretem én a galambot,

Jobban mint sem éltemet, —

Véle osztom, ha elveszi,

Értékemet szívemet?”

S rövideden légyen mondva :

Tetszett Elek Lórának, —

Az atya nem ellenezte, —

És gyűrűket váltának.

S az örömnök érzeménnyel

Ugy megtölté kebleket

A mátkáknak, hogy csak alig

Lelék immár helyeket.

Legboldogabb időponttya

Az emberi életnek,

Mellyben legszebb reményei

Már már — tellyesedhetnek !

Elfelejtván ebben a szív

A múlttáknak örömét,

Egygyütt érzi a jelenlét,

És jövődő örömét.

De Kálmánt, ki elgondolta

Élte forgó sorsait,

A Sorsnak az ő menttében

Viszszás kereszt-úttyait,

Eggy nem értett titkos érzés,

Mellyet el nem verhetett,

Ugy elfogta, hogy öröme

Teli még se lehetett.

S nem sokára — vasárnapon —

A nap éppen nyugóban,

Selyemben és patyolatban —

Szép hatlovas hintóban —

Lobogó szép keszkenőkkel —

Dörögve a köveken —

Nagy pompával, nagy robajjal —

Végig Sümeg- s Rendeken, —

Imígy viszi vala haza,

Öröm vervén keblébe,

Bakaes Elek Mester-Lórát,

Somlóra fel fészkébe.

Vélek méne Kálmán Mester,

Nem hagyta-el Lóráját,

Véle vitte volt könyveit,

S bú-oszlató hárfáját.

Somlón készen vala Brúnó,

A Dömölki Apátúr,

Öszveadni a Mátkákat,

Eggy öreg, ösz, tisztos Úr.

Brúnó s Kálmán megpillantván,

Eggy mást, kiki elbámúlt:

„Kéry Kálmán? (kiált Brúnó)

De ő, hiszen már kimúlt?”

„Kéry Öcsém, és barátom !

Te Hazámnak olly fia,

Millyent többé soha se szül

Az eltiprott Hunnia ! —“

„Én vagyok az, (felel Kálmán)

Öcséd, Brúnó, s barátod ;

Én testestől, és lelkestől —

S nem árnyék, a mint látod.

De lassan ! mert ellenségim,

Há életben sejtene,

Noha most már könnyen halok —

Legittén elejtenek.“

A két öreg egymásnak itt

Nyakára rá borúlva,

Némán sír, — a fájdalomtól

Szavok el van szorúlva.

„Kéry, óh te rég siratott! —

Hazám kidült gyámolya!

Oda Lajos! — s országában

Szolimán Úr s Zápolya!! —“

Zokogva így szóllott Brúnó,

Fájván a szív mellyében,

S zavarossan kovályogván

A történtek fejében.

Itt Elekhez fordul Kálmán,

S imigy beszélt hozzája:

„Fijam, Vöm! most hát tudod már,

Ki a Mester Lórája? —

Nemzetsége több százados,

Jószágiktól megfosztá

Zápolya a Kéryeket,

S barátira felosztá.

Elesvén már Magyar Ország,

Lórát annya véréből

Kapom vala karjaimra

Három gyilkos körméből.

Én se volnék az-ólta már ;

De szánván e csecsemőt,

Más országba, Békességbe

Karjaimon vittem Őt.

Búbánatban neveltem fel ; —

De nyugtom nem lévén ott,

Haza jöttem, mihelyt Lóra

Ollyan lett, hogy járhatott :

Hogy legalább — siettetvén

A bú végső napjaim, —

Hazám édes kebelébe

Rakhassam le csonttyaim !

Volt nékem egy fiú is még, —

Isten tudja, ha él-e! —

Porkolábom, egy jó ember,

Erdélybe ment ki véle.

Võm! boldogítsd Leányomat —

Te, Leányom, férjedet!

Ez a tárgya e szent frigynek,

Melly Édeni eredet.

Férj, te vagy az erősebbik:

Légy oltalom, védelem;

Feleség, te a gyengébbik:

Légy öröm és szerelem;

Férj, te vagy az okosabbik:

Adgy tanácsot értelmes;

Aszszony, légy te bizodalmas,

Engedelmes, figyelmes.

Férj, te vagy a háznak Ura,

Háznak feje, félelme ;

Te, Aszszony, a háznak szíve,

Malasztya, és kegyelme.

Hazaflak, társak, szülők

Jók és hívek legyetek ! —

Férj, feleség, ketten egygyek —

Légyen áldott frigyetek !

Szerelmetek Édennyében

Kígyót ne talállyatok !

Melly megöllye egymás eránt

Való bizodalmatok :

E szarándok emberlétnek

Legigazabb szentsége,

Legédesebb bizonyosság

Két jó szívnek hűsége.

Soha azt ne érezzétek,

A mi most fáj énnékem ! —

Jusson néktek annyi öröm,

Mennyi — keserűségem.“

Itt elnémult, klujjúlván

Szíve minden sebjei ;

S agg arczáján egymást üzve

Gördültek le könnyel.

Eggymásba ált szakad vala

A két agg szív fájdalma ;

Eggymásba ált ömlik vala

A két agg szív síralma ;

S eggymásra rá homorodva

Árpád nemes két flja —

Igy síraták Hazájokat,

Tégedet, óh Hunnia !

De az ifjúság öröme

Kicsapongó árjával

A két Aggnak fájdalmait

Elragadá magával:

Mert a két szív telisége

Most a megnyílt ajkokon

Ugy ömlött ki, mint az elzártt

Csermely a nyílt gátokon.

Ott állának; — s Elek Lórát

Áltölelvén karjával,

Mint a tenger a Világot

Az ő vészes habjával —

Ugy tetszett, hogy a szíveket,

Kiket öszvetett a Pap,

Semmi eset el nem választ —

Hanem az Itéletnap.

Az ő első szerelmeknek

Fennyen égő tűzében,

Épség, erő, ártatlanság

Mind a kettő testében,

Valóságok, egymás szoros

Tüzes ölelésében —

Elolvadni látszik vala

A kény gyönyörűjében.

Kálmán Somló-várban maradt,

Kéry csupán azoknak,

Kikkel szíve öszvehangzott, —

Kálmán-Mester másoknak.

Leányának szerencsésén

Annyira felvidula,

Hogy ajaka mosolygásra

Még is többszer vonula.

De Elek vén Porkolábja,

Illyés, fejét csóválta ;

Az Úrfinak házasságát

Helytelennek találta.

Irígy szemmel nézi vala

Mind Aszszonyát, mind Kálmánt :

„Ottan legjobb, (így dörögött)

A kit hová a Sors szánt.“

Nem jó véget jövendőle

Kanóth s Illyés e frigynek ;

Gyászt kívánván szíve, gyászt lát

Szeme is az Irígynek.

De akárki, bár jót kívánt

Lórának és Eleknek,

Gyászt látott, haj támadtában

E szomorú jeleknek :

Mint a setét holló-sereg

Várna- s Mohács térére

Feketén száll s szélled vala —

Az elesttek testére ;

Eggy bús, komor, fekete éj

Ugy lepó a Világot,

Hogy Elek az öröm-ágyba —

Mint Édenbe béhágott : —

S hogy éjfél lett, — Somló felett

Zászlóképpen lebegett

Eggy vérvörös folt az Égen —

A ki látta, rettegett.

S ugyan akkor a vár tornyán

Három versben kiálta —

Hosszszassan a halálmadár.

Illyés fejét csóválta.

HARMADIK ÉNEK.

Sok Leány volt, ki Eleket

Szíves gondolatival

Ugy béfoná, mint orsóját

Fonalának szálival.

S most, hogy hire széjjel terjedt

Az ő házasságának,

Ezen Szűzek bámúlttokban —

Majd mind kövé válának.

Szidták szegény Mester-Lórát,

Sümeg szegény Mesterét,

Ki elkapta kezek elől

Az Ifjúság Czímerét.

Csaby az ő Leányival

Sok ideig vesződött,

Mert Elekkel mindegygyike

Igen sokat törődött.

Mindazáltal a sok közül,

Kik Eleket sohajták,

Kik magokat a szép Elek

Karjaiba ohajták,

Lueza volt, kit a történet

Legsajnosbban érdeklett:

Mert reménnye vasmacskája

Most rútúl megfeneklett.

Balúl véled, óh aszszony-nem,

A férjflú szíveket

Bujasággal megfoghatni,

S megtarthatni ezeket :

A Szüzesség, a szemérem

Köt csak olyan kötéllel,

Melly nem bomlik, nem szakadoz

Mindgyárt minden uj széllel.

Hogy eljutott Devecserbe

A hír Lucza fülébe,

Felfortyant az — méreggé vált

Minden csepp vér erébe.

Dült fült — fogát csikorgatta —

Véres boszszút kiáltott ; —

Kész lett volna öszverágni

Eleket és Lórát ott.

Szilajabb a mérges aszszony,

Boszszerűjének tűzében,

Mint a Tigris vagy Hyéna

Kölykét vesztett dühében.

Epét mérget főző Volkán

Az illyennek kebele,

Hogy tetteit kiokádván,

Az ember elhal bele.

Ezerféle boszszút gondolt,

Képzelt Lucza magának,

Egygyik szörnyebb a másiknál ; —

De több kellett Luczának.

„Nem most álnok, (igy dühödött)

Boszszerűm kora volna még ;

Ugy legyen, hogy — midőn meglett,

Vért sírjon az emberség :

Ha majd nem leszs szívén kívül

Egyébb kinese éltednek ;

Ha majd nem leszs csókján kívül

Más élelme szívednek ;

Ha majd nem leszs ölén kívül

Lelkednek más nyugalma, —

Akkor csapjon reád boszszúm —

Álnokságod jutalma.“

Mondta ; — és elvicsorodtak

Mérget örlő fogai ;

Méreg-görcstől vonagoltak

Teste minden tagjai.

Hogy bámúlt a szörnyetegen

Minden ördög pokolban,

Látván, hogy egy aszszonyszívben

Százszor fenébb pokol van.

Somlón kiki boldog vala

Úrtól fogva szolgál,

Felhág vala boldogságok

A lehetőség ponttyáig.

Boldog vala férj s feleség,

Mint egymásnak karjában

A legelső emberpár volt

Még ártatlan korában.

Elvonúlva a világtól,

S az ő kötelékitől,

Az emberi társaságtól,

A csábulás lesítől,

Ugy éltek ők Somló-várban,

Mint a madár fészkében,

A Szerelem ezerféle

Lelki testi kényyében.

Meghódolván a szilaj szív

A szép aszszonyléleknek,

Lóra mellett szelídebb lőn

Természete Eleknek ;

S nagy lévén a bölcs Kálmánra

Az Ifjúnak figyelme,

Világossabb lőn fejében,

Élesebb lőn értelme.

Esztendő elfolytta után

Somlón éppen sokra gyült

A boldogság : mert a szép Hölgy

Eggy gyönyörű fiat szült.

Midőn szülte, nem érezte

Fájdalmat az anyának,

Elképzelvén fia felett

Örömit az atyának.

Könnyes szemmél kapta síját

Bakaes Úr a karjára,

S lelke szinte oda ömlött

Szerelme két tárgyára.

Megörölve ontván rájok

A könnyeket, csókokat,

Szerelme tűz záporával

Majd megfojtá azokat.

Nagy volt onokája felett

Kálmánnak is öröme ;

Általa megédasedett

Újra élte üröme.

A kisdedet gyengédeden

Ő-is ölébe zárja :

„Hozott Isten ! (igy szól hozzá)

Világnak új polgárja.

Adgya Isten ! hogy ember légy :

Ép és erős, bölcs és jó, —

Józan, okos, jámbor, igaz,

Jó s bal sorsban állandó.

Adgya Isten ! hogy Magyar légy —

Lelkes magva Árpádnak ;

Hű és szíves örje s védgye,

Erős gyámja Hazádnak.

Imígy léssz te majd öröme

Árpád, anyád éltének,

Dicsőssége Hunniának,

Gyászsza Ómár népének !“

Az uj polgárt az életbe,

S világba így avatta

Kálmán szíve, s könnyeivel

Áldását rá folyatta.

Ott ülének a boldogok

Gyakran az éj csendgyében,

A csillagos menybölt alatt,

Egymás meleg ölében ;

S Kálmán fenn a vár ablakán

Oszzsiáni dalokban

Várna- s Mohács siralmait

Mondá mélyly s bús hangokban.

Lóra anya s gazda-aszszony

Csupán édes tiszttyében

Tölti vala a uapjait

Somló békes körében.

Boldog lévén, boldogított

Minden hozzá tartozót ;

Csak ha mással megoszthatta,

Ugy szeretett minden jót.

Midőn nyári szép Estvéken

Néha lanttyát pengette,

Ha még zengett szavának is

Édes hangja mellette, —

Megbűvölve fülelt akkor

Alatt a szőlőmíves,

Kételkedett, hogy emberi

A lelkes hang és szíves.

Tartóztatta lélekzetét,

Vélvén, Menynek Angyala

S nem más, kinek a magasról

Illy gyönyörűn zeng dala.

Dicső, kegyes, gyönyörű Hölgy!

Százszor boldog a Földön,

Kinek, téged szerelmével

Áltfoghatni, szabad lön!

Elek Úr most ritkán ment-ki

Gazdasága köréből;

A vadászat csalta csak ki

Néha boldog fészkeből:

A hol sok lenyílaltt fürjjel

Tölté Zsuzsi táskáját, —

Szellő sok elkapott nyúllal

A nyeregnek kápáját.

Kálmán, a nagy s bölcs Hazafi,

Tartván, hogy majd Vejében

A bajnok ellágyúlhatna

A Szerelem ölében; —

Hogy a vértől el ne szokják,

Vérnek kellvén folynia,

Ha ki akar szabadúlni

Pogány kézből Hunnia; —

Hogy, a midőn karját kéri

A Hazának védelme,

Honn ne fogja ölelésre

Azt a szép Hölgy szerelme ; —

A vadászat ingereit

Benne önnön bizgatta ;

Hogy forgassa fegyvereit,

Ipa önnön biztatta.

S nem sokára el is jöve

Az idő, hogy Hunniát

Uj veszélyek fenyegetvén,

Az minden még hív flját

Lóra, talpra kiáltotta :

Hogy ezen uj csapástól

Mentenék meg édes Annyok —

Talán a vég romlástól !

Mert Szolimán, Izabella
 Királynének szavára
Meg rá csapott a Magyarnak
 Meghasonlott Honnyára ;
S majd Budáig tódula már
 Kontyosinak árjával,
A nélkül, hogy gátolhatná
 Őt a Haza hadával.

Immár szerte lobogtanak
 A Vármegyék zászlóji ;
Felkelésre szállítottak
 Harsány tárogatóji : —
Gyülekezett a nemesség
 Az életet megvetve,
A Haza szent védelmére
 Lovag gyalog sletve.

Első volt a felkelésben

Ura Somló várának;

Nem lágyult-el a Hölgy mellett

Boldog férje Lórának:

Öszveszedett Lovagjait

Eggy csoportba állittá, —

S általölelt kedveseit

Szívéssen így szóllittá:

„Megyek én is, Lóra lelkem,

Szívem édes kedvesse!

Édés Hazám váltságára --

Dolgunk Isten vezesse! —

Légy helytartóm, Apa-édes,

Míg megint itt lehetek! —

Gondgyát viseld mindenemnek,

Lóra, a mit szeretek? —

Ha hogy Hazám védelmében

Vérzeni kell éltémnek,

Vigasztalóddgy, édes Anyya,

Fenn maradó véremnek.

Ne sírj ! remélly, jó Szerelmem !

Meglátlak még bennetek ; —

Bizzunk Isten jóvolttában —

Az Úr legyen veletek !“

Itt Elek felveté magát

Tlgris paripájára ; —

Lóra könnye sűrűn hullott

Ölben alvó fájára.

Kálmán komoly tűzes szemmel

Nézett vltéz Vejére,

És magában áldást mondott

A magyar Had népére.

Lova hátán így szól Elek :

„Szerelmem kis kölykemet

Add még egyszer az ölembe —

Hadd éréntse szívemet !“

S felvevé — s úgy megszorította

Kis fiját a pólyában,

Hogy ritt az, — és szinte megfúlt

Attya tüzes csókjában.

Lovát immár kifordítottván,

Elek Úr ezt mondá még :

„Eggyre kérlek még kedvesem —

A dolog csak kicsinység :

De szerelmed nagyságát majd

E kicsinyből itélem ; —

Férjed kedvét, jó feleség,

Nem szeged-meg, ugy vélem ?

Viseld gondgyát madaramnak,

A fürj-űtő Villámnak —

Szellő kedves agaramnak,

Drága, dicső kutyámnak? —

A mennyire te ezeknek

Majd gondgyokat viseled,

Ugy vélem, hogy öröमित

Eggy annyira kedvelled? —

Édes Apánk olvasgatni —

Én vadászni szeretek :

Viseld gondgyát állatimnak —

Mennyünk! — Isten veletek!“

Mondta, s elment; — Véle Andor.

Buda alá Zrinyihez,

A hol hozzá állott Hazánk

Többi nemes védihez.

Keservessen sírt a szép Hölgy,

Fájván a szív keblében ;

Ázott fíja a keserű

Könyözöntől ölében.

S mintha örök megválása

Lett volna ez Elektől,

Szíve szinte megrepedett

A gyász érzeményektől.

Csendes vala Somló vára

Elek ott nem létében ;

Lóra, mint egy bús gerlicze,

Ugy ült özveggy fészkében :

Maga soha, — cselédgyei

Igen ritkán jártak-ki ;

Somlóra is, Brúnón kívül

Ritkán ment fel valaki.

Írt, vagy izent övéinek

Elek, mikor lehetett;

De Somlóra rugaszkodni —

Soha ki nem telhetett:

Mert Szolimán fenyegetvén

Százezernyi népével,

A maroknyi magyar Tábor

Érzé, ha eggy ment is el.

Napok, hetek, és hónapok

Érkeztek és távoztak;

De se Somlón se Budánál

A dolgok nem változtak.

Lóra Aszszony Elek helyett

Elek fiját csókolá,

Örült, midőn vonásait

Benn fellelni gondolá.

Ablakánál könyökölve

A szép nyári Estvékben,

Szemeit ott legeltette

A kies al-vidékben :

Hol a Holdnak bizonytalan

És remegő fényében

Ezerféle forma s alak

Lebeg vala szemében.

Ezer-karú Óriássá

Kápráz a fény minden fát,

Mellyet Lóra Illy estvékben

Somló öve körül lát :

A múlttban és jövődöben

Jártak gondolattjai ;

Vitéz férjét féltik vala

Szíve kívánattjai.

Elek kedves állatinak

Jól folytatnak napjaik,

Lóra Aszszony gondgyainak

Ők lévén fő tárgyaik:

Ezerszer is simogatta

Férje kedves agarát,

Mindég maga etette volt

Férje kedvelt madarát.

De egyszerre, — éppen midőn

Elek napja folytába

Súlyos markok hanyatlottak

A sarlóknak horgába, —

Lóra előbb vélte volna,

Hogy a rendeltt határból

Ég Föld ki lép, — Szellő, Zsuzsi

Eltűntenek a várból.

Az esetre Lóra Aszszony

Anyira megdöbbene,

Hogy, értvén azt, lábairól

Szinte hanyatt billene :

Megakadtak gondolati

Máskor okos eszének ;

Megrekedtek az erei

Testét folyó vérének.

„Jaj, jaj nékem ! (igy sirt ritt Ő)

Nem hisz-meg majd szavamnak !

Hogy gondgyokat viseltem én —

Majd jobban, mint magamnak ? —

Hogy öröme életének

Kedve az enyimnek is ! —

Nem hisz-meg jaj ! — s azt mondgya tán,

Álnok voltam, és hamis ? —“

S valahány volt a cselédgye,

Annyifelé küldötte ;

S reménykedve, könyörögve

Szíveikre kötötte :

Keressék az elvesztteket,

A hol hírek hallatik ;

Annak, aki megtalállya,

Nagy jutalom adatik.

Elszélledtek a cselédek, —

S mindenegygyik másfelé

Szorgalommal vislat vala, —

Mert szereté tisztele

Mindenegygyik jó Aszszonyát ;

De egygyenként megtérvén,

Csak így felel mindenegygyik :

„Szerencsétlen jártam én !“

Az elveszttek, — minden kis jegy

A Sólyomban, s Agárban

Ismérhetőképp lefestve, —

Minden közel vásárban

A vegyessen gyűlő népnek

Ki voltanak kiáltva,

Vélek a díj, mellyel azok

Ki lennének majd váltva :

Szép paripa a Nemesnek ;

Borjas tehén parasztnak :

E jutalmak is sok embert

Keresésre szalasztanak ;

Haszontalan ! veszve maradt

A kutya és a madár :

S a szép Lóra szemelből

Szüntelen folyt a köny-ár.

Eggy emberre gyanakodtak,

A ki Somló várában

Gyakorta megfordúl vala

Kanóth Barát dolgában ;

Kit az nap is Somlón látott

Bakacs Úrnak udvara,

Hogy elveszett Mise alatt

Kutyája, és madara :

Haszontalan ! veszve maradt

A kutya, és a madár,

S Lóra Aszszony szemelből

Szüntelen folyt a köny-ár.

Kálmán Lórát haszontalan

Vigasztalta kérlelte ; —

Komor maradt, — néma és bús —

És kezeit tördelte.

Most, hogy Elek — ki Zrinyivel

Buda alúl elmene

A Horvátok földgyét dúló

Vad Tatárnak ellene, —

Sorsa felől övéinek

Rég nem izent, se nem írt,

Lóra, ki ezt nem tudta volt,

Bújával már alig bírt.

Rövidültek már a napok;

Közel vala az ősz már,

Midőn a Nap fergeteggel,

Hideggel és széllel jár;

És Szolímán Jancsárokkal

Töltvén előbb várait,

Egyszerre felkerekedik, —

S haza viszi hadait.

Eloszlott a magyar had is :

S jobb jövődő fejébe,

Kiki vígan haza indult

Össeinek fészkébe.

Bakacs Úr is, a Szerelem

Vonagolván inába,

Sebes folyvást íget vala

Kedves Hölgye karjába.

Az útban, melly Veszprimbe visz

Devecserből s köréről,

Eggy csárda volt a Bakonyban,

Jeles több jó feléről :

Betekints volt neve annak ;

A milly jó bor csapjából,

Olly jó víz folyt csörgedezve

Mellette eggy sziklából.

Eggy kies völgy ölében volt

Fekvése e csárdának :

Jól esett itt kipihenni

Embernek és marhának ;

Álom lepte-meg az Útast

A gyöp puha selymében ;

Únttig lakott a fátadtt ló

A völgy kövér fűvében.

Eggy vasárnap vala éppen,

Hogy haza vett úttyába,

Bakacs Úr is bétért ide

E Bakonyi csárdába ;

Hol elóltván szomjúságát

Mind az Úr, mind Lovászsza,

Andor Ura s maga lovát

A füre kipányvázza.

Most a lovak szájában már

A fű egyre ropogott ;

Andor egy nagy bokor megett

Mélly álomban hortyogott ; —

Elek oda lévén dülve

Egy tölgy görcsös tövéhez,

Szívszakadva, sohajtozva

Vágyott kedves Hölgyéhez ; —

Hogy egyszerre a füleit

Reménytelen meghattya

Egy közelről hangzó ének

Lanttal kísértt szózatya.

Meghökkent ő, — felborzadtak

Feje minden szálai, —

Mert mérgessek, — ezek voltak

Az éneknek szavai :

„Az Aszszony-szív, mint az avar,

Igen hamar lobbot vet ;

De mire megujjúl a Hold —

Már nem érez az hevet ;

S a legszentebb érzésekkel,

Férje boldogságával,

A Természet kötelivel

Ugy játszik, mint kockával.

Az Aszszony-szív a hívséget

Csak szükségből isméri ;

Csak a rút hív, kinek szívét

Már az ördög se kéri.

Legédessebb dicsősége,

Imádtatni többektől ;

Csupán eggynek híve lenni —

Ne várd soha szépektől.

Tud szeretni az aszszony-szív —

De csak magát s kényeit;

Ő magának Isten s világ —

S ekként teszi tetteit.

Ha kit kénye boldoggá tesz,

Csupán kedvelt magáért

Történik az, nem pediglen

Másnak boldogságáért.

Töredékeny, mint a cserép, —

S még is konok s mereven;

Zsémbes, buja, hivalkodó,

A mi benne eleven.

Legfőképpen a hívságnak

A legjobb is olly rabja,

Hogy éltenek rendgyét, módgyát

Egyedül csak az szabja.

Bolond, a ki igaz szívvel

Csügg egy Aszszony szerelmén:

Álnok az, és állhatatlan,

A fiatal, mint a vén.

Bolond, ki az aszszony-szónak,

Esküdgyék bár, többet hisz,

Mint a mit egy porszem nyomna,

Mellyet minden szél elvisz.

Bolond, a ki homokjára

Az aszszony-szív kényyének

Állandóúl véli tenni

Szerencsáját éltének.

Bátrabban áll szerencsédnek

Épülete a jégen,

Mint a jégnél sikosbb szíven —

Az Aszszonyi hívségen.

Csak tréfánkra, játékuunkra

Van teremtvé ez a nem ;

A külseje bájló, vonszó —

De belseje fertelem.

Csak a ki ezt nem isméri,

Az tiszteli, szereti ;

Az okossabb — örömére

Szolgál vele, s neveti.

Tied vala, héj férjfi szív,

Az uraság e földön,

De Évának esélcsap kedve

Téged, szegény, rabbá tön ! —

Vedd vissza az uraságot,

Mellyet erőd felada

A Szépnek, ha tőle a Jó

Már annyira szakada ?“

A Lantosnak kígyó-nyelve

Még jól el se végezte

A szót, mellyel jelentőleg

Énekét béfejezte ;

Hogy Bakacs Úr felpattanva

Oda lövell hozzája, —

Jobban borzad, hogy szemével

Egygyet pillant reája :

„Ki vagy undok ? (így szóllíttya)

Férjfi külső tolladdal,

Mérges kígyó belsőképben —

Aszszony te is szavaddal ? —

Ki vagy ? nyisd fel sisakodat, —

Mutasd, ha van, arczádat ? —

S ha olly vagy, a millyt festettél ;

Hadd pökjem le pofádat ?“

„Eggy nyomorúltt Katonáné,

(A lantos így válaszolt)

Ki férjével egygyúltt Budán

Esztendeig fogva volt.

Jól intézte a jó Isten,

Hogy nememet elrejtván,

A fajtalan Pogányságnak

Fertője nem lettem én!

Hogy végre elbocsáttának

A fogságból bennünket,

Elmetszék — az átkozottak!

Az orrunkat fülünket

Utálattá fertelemmé

Levénk, szegény állatok! —

Szolgálatba bélt-keverő

Képémel nem állhatok.

Sisak fedi ábrázatom,

Ne hogy annak, ki meglát,

Tekintetem tán elnyomja

Szánakodó irgalmát.

A muzsikát eggy Talián

Katonától tanultam :

Kenyerem lett, haj ! mióta

Ennyire elrútultam.“

„A Meny tüze égessen-el

Éles nyelvű Boszorkány?“

Ugymond Elek boszszonkodva,

Hogy szeme is szikrát hány :

„A Meny tüze sujtson mérges

Énekedre nyelvedre ! —

S hol vetted, a mit okádál,

Mérges béka, nemedre?“

„Felindúla szavaimra

Kegyelmed, a mint látom?

(Mond amaz) de hallgasson meg:

Ez előtt egy barátom,

Kit, míglen ő táborban volt,

Hitvesse otthonn megcsalt, —

Egy szép, irástudó legény

Csinálta volt ezen dalt.

A múltt éjjel Somló-várban

Kértem szállást s kenyeret, —

Jó s dús Urak a Bakacsok:

Szegényt százat ezeret

Táplálnak ők; — s a mit tegnap

Somlón láttam s hallottam,

Az eszembe hozta a dalt,

Mellyet imént mondtam.“

„S mit láttál hát Somló-várban

E rút dalhoz hasonlót?

Mit hallottál, (kérdé Elek)

Ha nem szépet, ha nem jót? —

Mit láttál ott?“ (kérdé Elek,

S minden szőre felállott,)

„Mint van Bakacs Hölgye s fia? —

Mit hallottál, láttál ott?“

„Azt, (felel ez) hogy míg Bakacs

Sok ezered magával

A Hazáját, és övéit —

Tán vérének folytával,

A Pogánynak dúlásától

Megmenteni igyekszik;

Addig Hölgye szerelmétől

Fészkében más melegszik :“

„Hazudsz Ringyó ! (ordított Elek)

Hord-el innen testedet,

Mert az orrod s füled után

Küldöm czinkos nyelvedet ?“

„Megbocsásson, Kelmed Uram !

Mind ezt én így hallottam,

(Mond az Aszszony) a hallottnál

Többet én se mondottam.

Bár Bakacsnak mondhatnám ezt,

Néki önnön magának ;

Megköszönné, ha szemei

Általam megnyílnának.“

Elek fogát csikorgatta, —

Kezéből két ököl lett : —

„Mond csak tovább ! —“ ezt mormolta,

S ez tovább így beszéllett :

„Azt szememmel láttam tegnap,

Midőn a nap nyugodott,

Hogy Bakacsné eggy Úrfival

Ölelkezve üle ott.

Holott magok a cselédek

Mondgyák, hogy száz olytant ér

Az ő Urok, — klt, valóban,

Minden ember is dicsér.

Pedig bizony, örökös kár!

Hogy illy rútúl megrontya

A Bakacs vért eggy nyomorúltt

Orgonásnak poronttya; —

Kit — eggy gazdag és nemzetes

Szép Kísaszszonyt megvetvén,

Emel vala karjaiba, —

Legalább így hallám én.

A vén Mester a Leányát,
 Nem csak, hogy nem térítti,
 Sőt, mint mondgyák, az Urakat
 Néki maga kerítti.“
 „Halgass Ringyó ! (ordított Elek)
 Halgass, mert megfojtalak,
 Mert kitiprom a béledet —
 Mert pokolba ontalak ?“
 „Nem csudálom“ szavát bátran
 Az Aszszony így folytattya,
 Hogy Bakacsnak gyalázattya
 Kelmedet így meghattya.
 Csak mindenkor igaz marad :
 Nem volt, nem leszs soha jó,
 Bár mi dolgot öszvekötni,
 A mi öszve nem való.“

Mint a midőn csattog, ropog

Az Ég s a Föld megrendül,

Ugy rázkódik-meg Elek itt —

S valósága felzendül:

Dúl fül, habzik minden csepp vér

Háborodott erében,

És vonagol minden ideg

A méregtől testében.

Nem szól, — nyelve ólomná vált

A méregtől szájában;

Nem szól, — hanem iszonyúkat

Forgat tüzes agyában;

Nem szól, — szívét a fájdalom

Nyomja, zúzza, szorította; —

Visga szemmel néz emez rá, —

S Bakacsot így szóllította:

„Eggy szép sólyom, s eggy szép agár

Vagyon tehetségemben,

Szép állatok, — hasonlókat

Nem láttam még éltemben :

Úrnak valók, — a szegénynek

Sok pénzébe tellenek,

Somlón vettem ; oda adom,

Ha Kelmednek tetszenek ?

Ez úri két állathoz én

Különössen jutottam :

Somlón bezzég megtörtént az,

A mit imént mondtam :

A legszentebb érzésekkel,

Férje boldogságával,

A Természet kötellvel,

Ugy játszik, mint — koczkával.

Bakacsnak volt e két állat,

Mondgyák, igen kedvében ;

De Bakacsné nem tartván jól

Férje kedvét eszében,

Oda adta az Úrfinak,

Ki most Somlón nála ül,

Férjét s kedvét fel se vevő

Szerelmének jeléül.

Az Úrfl nem lévén vadász,

Lovászszának vetette ;

Ki aztán ólcsó pénzért

A kezemre ejtette.“

Békiált itt a csárdába

Általható szavával :

„Hallya-e Kend ? — Ide (ugy mond)

A madárral s kutyával ?“

S egy Katona lép gyorsan ki

A magános csárdából, —

Nem láthatni, fejvas fedvén,

Semmit ábrázattából ;

Gondossan tart karján, lánczon

Egy szép Sólyom-madarat, —

Jobb kezében, pórázon hoz

Egy szép ordas agarat.

Legottan, hogy Elek Urat

Szemével megtalálja

Az agár, — fülét hegyezi,

És a farkát csóválja ; —

Egyet ugrik — elszabadúl —

És Elekre rá lövell :

Nyivog, szökdös, és hentereg —

Helyet nála alig lel.

„Egek Ura ! (ordított Elek)

Madár, kutya sajátom ! —

A hitetlen Aszszony vétkét

Mint a napot, úgy látom !“

Illy szörnyen megsebesedve

Látván magát szívében,

Tovább már nem tettetheti

Magát kitörtt mérgében.

Az ő egész valósága

Vérboszszúba lobbana,

Mellytől szíve mérgében is

Mintegy vissza dobbana :

„Sólyom, s agár az enylmek“

(Kardgyát rántva kiáltja)

„Bakacs vagyok, ki magáét,

Ha vérrel is — kiváltja.“

S megrettenve a sólyomot
 A férjfi leóldozza,
 S magát a már elfarkallott
 Aszszony után orozza.
 „Jertek kedves állataim,
 Ti hívebbek nálánál!“
 Sohajt Elek, s a sólyomot
 Karba ölti lánczánál.

 S megragadgya paripáját —
 S kantárt vet a fejébe —
 S elbőszülve felugrik rá —
 Remeg, morog dühébe; —
 S mint egy porszem a szélvésznek
 Zúgó sebes szárnyain,
 Ugy szágúld-el Somló felé
 Lovának gyors inain.

Nyargal Elek, nyargal, szágúld, —

A hív kutya mellette ;

Habzik, csepeg — fúlad a ló,

És a lovag hegyette ; —

Tüskén-bokron megy keresztül

Hanyat-homlok futtában, —

S mint a szél, még két más Lovag

Siet Elek nyomában.

A Sólyom nem repülhetvén,

Minthogy kötve lánczával,

S nem állhatván a lábain,

Körmével és orrával

Kapaskodik vivőjébe : —

A dühös nem érezi,

Hogy a madár körme s orra

Karját már jól vérezi.

Nyargal Elek, nyargal, szágüld —

Tűnnek jobbra és balra

A fák, bokrok, — ki megláttya,

Meszsze tér az oldalra :

Szegény sólyom nem állhatván,

Tikkadva lógg lánczáról, —

S most szegényt eggy fityegő ág

Leszakasztja lábáról.

Nyargal Elek, nyargal, szágüld —

S már ott Somló allyában ;

Szakadozott, töredezett

A pára már lovában ; —

Hosszan fityeg száraz nyelve

Az áltszakadt kutjának —

Csak Bakacsnak nincsen baja,

A dühösnek magának.

A nap éppen most búcsúzik —

Bús fellegek nyelik-el ;

A munkások szerte mennek

Haza eszközeikkel ; —

Bakacsné a várkapúnál

Ül a langyos estvében,

Eggy köpadon, — flatskáját

Rengetvén ott ölében.

Eggy szép, deli, szőke Úrfl

Üldögel ott Lórával, —

S Elek Hölgyét szerelmessen

Ölelgeti karjával.

Kálmán tova magánossan,

Keresztbe tett kezekkel,

Némán a Nap nyugtát nézi

Fellengező lélekkel.

S most egyszerre — csak bádgyadtan
Tolván magát szárnyával,
Borzadtt, rongyos, véres testtel,
S már már fogyó párával,
Az elveszett Sólyommadár
Somlón terem Lóránál,
S már csak allig vitt páráját
Ott — ki adgya lábánál.

S mindgyárt erre, minekelőtt
A történttet bámúlva
Mefoghatnák, — szélvészkeppen
Somlóra felzúdulva,
Nálak terem Bakacs Elek, —
Néz, — és látván megdobban, —
S égő dühe és boszszúja
Szörnyebb lángba fellobban.

Leugrik : „élly s hally hát Szajha !

Szerettebbed karjába ?“

Igy ordított, és — markolatig,

Döfi kardgyát Lórába.

Mint az eltörtt Liliomszál

Lóra lerogy lábához

A dühösnek, — ki ekkor se

Tér még vissza magához ;

Hanem gyilkos, dühös kézzel,

S vérrel mázoltt kardgyával

Az Úrfihoz akar vágni,

Ki ott üle Lórával :

De ekkorra megérkezik

Bakacs Úrnak nyomában

Ama Lantos, ki vádgya volt

Lórának a Csárdában :

„Megálly Bakacs ! (kiált hátul)

Feleséged ártatlan !“

Lucza mondgya : — ő az, a ki

A Lantosba rejtve van :

„Magad ellen fordúlly hóhér,

Első vétkes te valál : —

Igy boszszúlly-meg magát az,

Kit balgatag, megcsalál.“

Mondta a vad fene állat,

És helyben megfordúlt ott,

S kárt-örvendő hahotával

Ismét vissza szágúldott.

De midőn lefelé vágat —

Isteni nagy Igazság !

Kitől méltó jutalmat nyert,

Ez iszonyú gonoszság !

Midőn sebes-vágtatva megy,

Megeresztett kantárral,

Szívében megelégedve

A Bakacsnak tett kárral,

Midőn siet, hanyat-homlok,

Ne hogy utól érhesse

Gonosz tettét Bakacs mérge,

És kardgyára vehesse ; —

Midőn sebes-vágtatva megy

Az út tekervénnyébe,

Megbotlik, s elesik lova

Eggy fagyökér görcsébe, —

S estével úgy sújtya Luczát

Egy sziklába, hogy feje

Széjjel zúzlk, s szerte fetszen

Gonosz agya veleje.

Ártatlan volt szegény Lóra !

Áldozattya Luczának :

Mert az Úrfi, Kéry Antal,

Testvérje volt Lórának,

Kálmán fíja, a kít Brúnó

Valahogy kinyomozott,

S ennekelőtt néhány nappal

Titkon Somlóra hozott.

Lucza elmés ravaszsága

A Somlai dolgokat

Kikémlelvén, így fordította

Boszszerűre azokat.

Bakacs kedves állatit is

Ő orozá s rejté-el,

Eggy kezére ásittozó

Betyár segedelmével.

Megmeredett hallatára

És tudtára ezeknek

Nem csak keze, hanem egész

Valósága Eleknek :

Mint a villámtól sújtottnak

Megszüntt minden erében

Folyni a vér, az ész megszüntt

Gondolni a fejében.

Ontva látván öröminek

Éltét Lóra vérében,

Halva magát, önmagánál

Jobb szeretett Hölgyében.

Az emberi természetnek

Határánál lévén ott,

Végre, mint egy odvas törzsök,

Lóra mellé lerogyott.

A bűnös, ki imént úgy áll,
Mint eggy kőszál dühében,
Hogy azt vélnéd, semmi csapás
Meg nem rázná helyében,
Remegett most, mint a nádszál,
Elkövetett vétkében,
S mint a féreg, ott fetrengett
Kedvessének vérében.

„Oda Lóra (így ordított)
Én ütöttem őt agyon !
Zúzz el, oh föld, cserepekre,
Mellyben e vad szív vagyon !
S az elzúzott nagy teremtés
Legyen halma sírjának !
Az örök éj legyen gyászsza
Az ártatlan Lórának !

Ő volt életem szerencséje,

Ő ereje karomnak !

Ő a lelke életemnek,

Ő öröme napomnak !

Vidd el zúgva és ordítva,

Szélvész ! hírét tettemnek :

Hogy kiontám tiszta vérét

Kedves feleségemnek !

Ám de azt is, hogy egyy ördög

Pokol mesterségével

Vive arra, hogy így tegyek

Lelkem idvességével !

Rendülj meg föld ! dörögj oh ég !

Ordíts, oh szél, tettemre !

Síriq felettem, oh természet !

S küldgy egyy halált életemre !“

Megdermedve állott Kálmán

Néma, komor bújában,

Fosztva lévén örömtől,

S reményitől Lórában :

Mint a vén tölgy, ki megsújtva

Lévén Isten nyilától,

Díztelen áll, száraz törzsök,

Fosztva minden ágától :

„Így veszt hát el a sors mérge

Mindent, a mit szeretek ?

Hazám és ti kedvesek, mind,

Hát illy szörnyen vesztetek ?“

Az öregnek zúzott szíve

Így tünődött magában,

S meghasadt az nem sokára

Nem türhetett bújában.

Elek eszét szörnyű tette

Kiforgatta sarkából;

Az értelem napról napra

Fogyton fogyott agyából.

Vérlángokban, kele s nyugvék

A Nap büzös szemében; —

S öszvetörött a Természet

Édes képe szívében.

Eggy ideig a Pápai

Irgalomban tartatott;

Utóbb esze helyre jöven

Ismét elbocsáttatott.

Haza ment, és mint a bagoly

Az ő setét odvában,

Kerülvén a napnak fénnjét,

Magán élt bús várában.

Nem sokára a világból

Egyszerre csak elveszett;

Senki se volt a világon

A ki tudná, hová lett.

Idők múlva felbontatván

A Somlai Kriptában

A Koporsók, — ott lelték meg

Lóra Koporsójában.

Mikor s miként halt legyen meg,

S oda miként juthatott,

Arról soha bizonyosat

Halandó nem mondhatott.

Híre volt, hogy elevenen

Ment Lórának melleje; —

Lórát szoros ölelése

Volt e hírnek kútfeje.

MUTATÓ-TÁBLA.

Csobáncz	1
Tátika	27
Somló	113

THE

LIBRARY

OF THE

UNIVERSITY

OF

ALBANY

NEW YORK

1880

THE

LIBRARY

OF THE

UNIVERSITY

OF

ALBANY

NEW YORK

1880

E könyv
350 számozott példányban,
mint a nyolcadik amatőr Tevan-kiadás,
1920-ban készült a
Tevan nyomda és könyvkiadóvállalatnál
Békéscsabán.

Kéziratul az 1807-iki budai
Királyi Magyar Universitás betűivel
nyomtatott első kiadás szolgált.

A címlap,
könyvdiszek és szövegképek
Kolozsvári Sándor eredeti fametszetei.

1—50-ig japán papiroson.
51—350-ig famentes papiroson.

.....**114.** szám.

TABLE I

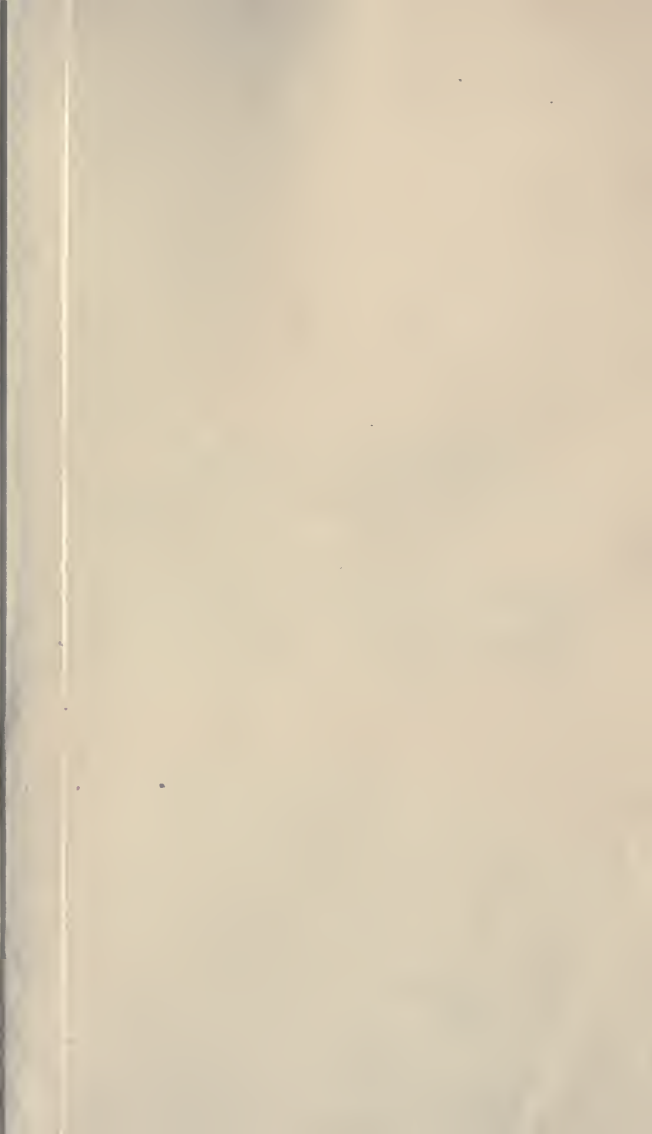
THE FOLLOWING TABLE
GIVES A SUMMARY OF THE
RESULTS OF THE
EXPERIMENTS ON THE
EFFECT OF TEMPERATURE
ON THE RATE OF
REACTION.

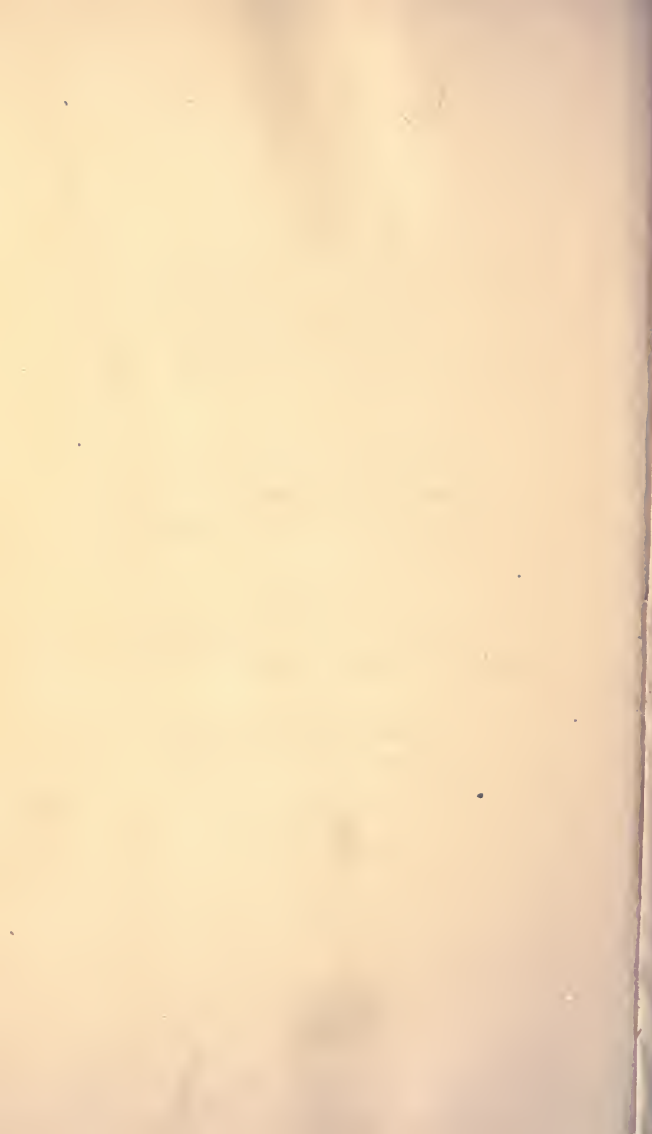
TEMPERATURE OF SOLUTION
IN DEGREES CENTIGRADE
AND THE RATE OF
REACTION.

TEMPERATURE
IN DEGREES CENTIGRADE
AND THE RATE OF
REACTION.

TEMPERATURE
IN DEGREES CENTIGRADE
AND THE RATE OF
REACTION.

TABLE I

PH
3281
K56R4

Kisfaludy, Sándor
Regék a magyar elő-időből

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY
